

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3668

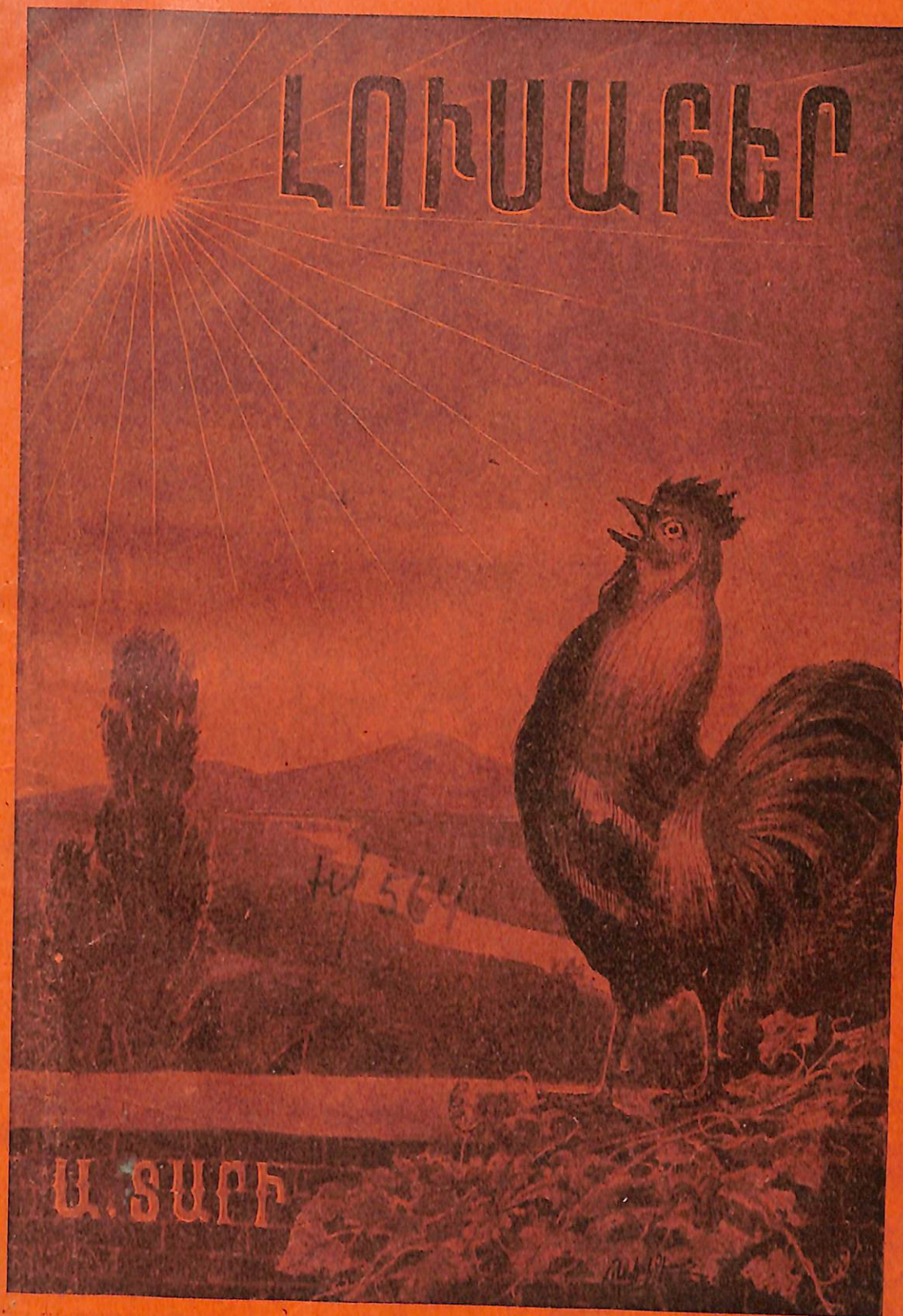
61 1910

L-61

Հայաստանի Լոռու

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

Ա. ՏԱՐԻ

2010

4 P.M.
4-257a

ԿՈՎԿԱՍԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԻ ԿՈՂՄԻՑ ԹՈՅԼԱՏՐԻԱԾ Է
ՈՐՊԷՍ ԴԱՍԱԳԻՐԲ ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

491.99-8
L-61

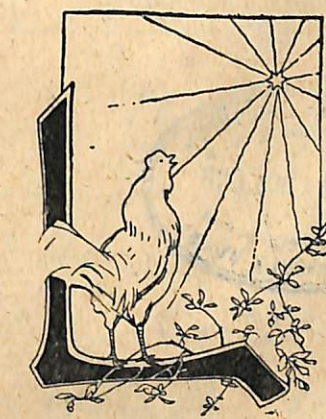
ԼՈՒՍԱԲԵՐ

Ա. ՏԱՐԻ

ԱՅՐԲԵՆԱՐԱՆ ԵՒ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ԿԱԶՄԵՑԻՆ
ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ, ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ և Լ. ՇԱՆԹ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴԵՑ
Վ. ԱՅԻԿԵԱՆ

ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԻՊ

2002

Մեր ինքնուրոյն եւ փոխադրած յօլաժների, ինչպէս եւ մեր նկարների
արտատպութեան իրաւունքը վերապահւած է

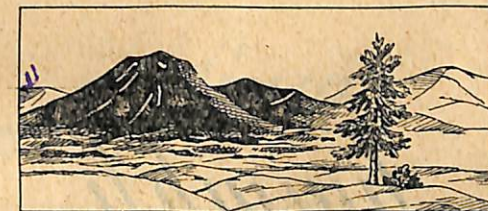
14362

ԱՅԲԻԵՆԱՐԱՆ

ա

ա ա ա

ա ա թ

ա ա ա, ա ա թ, ա թ ա

կար ա թ ա

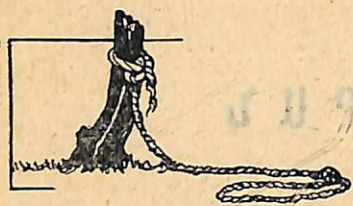
կար ա ա

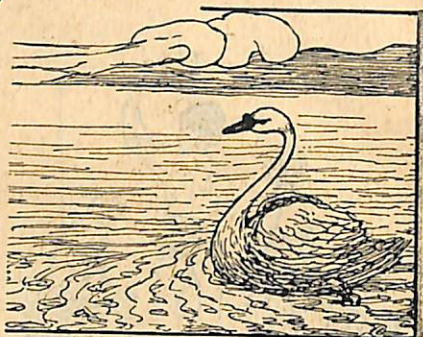
55/85 - ա հ

1512-63

Կապ

պապ, պար
պառ, պալառ

պարապ առապա կարապ

Կապիկ

արի, արի
արի-արի

կիր, կիրակի, ապակի

պապի, արի կապի
արի, կապիկ պար արի

պապ, քապ

պապիկ, քապիկ

կապար կարառ, պարապ քիկ

քապի, քար կարկապի

Տար

Տառ, Բառ, առա

կառ, քառ, աքառ

արի, Բի Տարիք քառ

կար Բի կարժիր արի-արի,

Բի կառ-կարժիր արի-արի

ՏոՏ

կոպ, կոպիկ, քոպ, կոպ
 թ քոպրակ կոքկոպ
 պապի քակ կաքթի Տոթի
 թ պոկի, կոթի

Իլիկ

լար, լոր, ապլոր
 լարի, թ ալարի
 թ թիլ քաա՛, քաք քապրիա
 կոթի, լակոպ, թ լակի

ՆաՆակ

թ աանն պանիթ
 պարոն, քիկի
 նանկաաաաա քիկիկիկի
 նանի, նանի, իլիկ Նանի

Կրնակ

թ Կրքրակ նրկաքի
 ա պրապիկ, թ կրկրնա
 քիքիկ աքա, Կրքիկ աքա
 քրկլոր պրապիկը կր Կրաքի

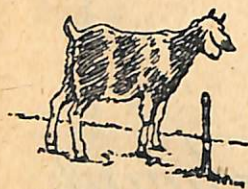

նաւակ

փաշար, աւանակ

փրկներկի սաւանդ փայլը

փրկներկի պանիրի կրքորր փայրաւ,
կրկանը լաւ պապիւ փրկաւ

ռէ

մուկը տէր տարածունի

կուլ փուլ փուլ փուլ

կապուէն պապիկի ուսին

կրկունն սասաւ «կո՛ւ-կու, կո՛ւ-կու»

ա

ա

պ

պասա, արա. տատիկ, պապիկ.
տոպրակը տար կարի.

կ

կ մի աման կարմիր սալոր.
կիրակի պըստիկին տար սարը.

լ

լորիկը տապ արաւ արտում.
պատի տակ մի նապաստակ.

ժ

պարանը տամ, ուլիկը կապի.
մուկը ընկաւ կարասը.

ն

լակոտը մըտաւ իր տընակը.

ռ

բ

փ

թ

բ

լ

ռ

տատիկըս միս տապակի,
պապիկըս նըստի ուտի.

կատուն՝ միանու, միանու,
ուլիկը՝ մըկըկըկը՝ մըկըկըկը.

Իրկու Դակ Ի

երկու ելակ ե

երկիր, երկար, երկան, ելարան.

մի աման ելակ.

լուսինը ելաւ.

իմ մըկըատը ետ տուր.

երանի մատիտըս սուր լինի.

կատուն ելաւ լուսամուտը.

Կապիկը Իրկար պար Իկաւ

Մկ կոպէկ Է

մէկ կոպէկ է

տէր, տէրտէր, տանուտէր, կէտ, կէս, սէր.

մըր էիր երէկ իրիկուն.

մէկ էսպէս է ասում, մէկ էնպէս,

էսպէս էլ սուտասան.

իմ տիկնիկը սիրուն է,

իր նանիկին սիրում է.

Էս րոպէիս

Ն ե տ

էս տետրակը ունի է.

պըստիկը երեսը մըրոտել է.

աւելը ընկել է նըստարանի տակ.

մեր լապտերի ապակին կարկուտը

կոտրել է.

կատուն սերը կերաւ.

ընկիրքս ինը քարիկան է

եւ=և

տատը և պապը. ես և նա.

տարի և ամիս. սանըր և սապոն.

և և

արևը մըտաւ սարի ետևը.

տերևների տակ սերկևիլ է երևում.

սևուկ ուլիկ, արի տերև կեր.

տես, արևը մէր է մըտել,

ու եկել է իրիկուն,

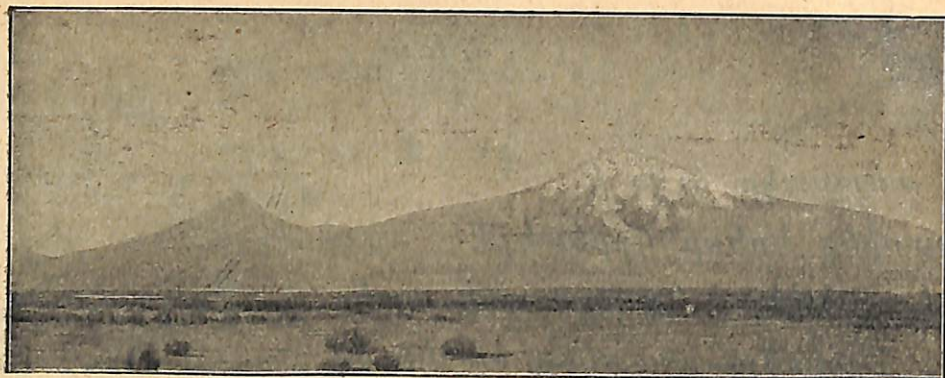
արտուտն արտում տապ է արել,

նանիկ արել և կըկուն.

սիրելի տատիկ, տես, էս մըկըատը ես

եմ նըկարել.

Մասիս սարը

Մ ա Միրան, Մրան, Մասուն։
 Մ ա Մրա, Մննա, Մնր։
 Մ ը Մարիա, Մրնա, Մարիա։

Մ ս Սիրուն արե, ել, ել։
 Մ ա Ամպերը կորան։ Սրեր ելաւ։
 Մ մ Մարկոսն էլ լըւանում է երեսը։
 Ասատուր, ասա՛ տուր։

Մուկն ու մանուկը

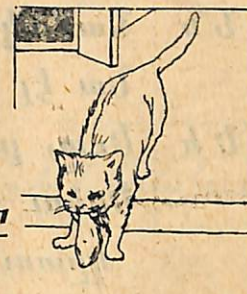
Մի սիրուն մուկ մըտաւ նըստարանի տակ։
 —Մուկը, մուկը, նանի, ասաւ մանուկը։
 Մըկանը կատուն կալաւ, տարաւ։
 —Մուկը, իմ լաւ մուկը, նանի,
 տուր իմ մուկը, — ըսկըսաւ լալ,
 մանուկը։

Կ կ Կարապիտ, Կարապին։
 Կ ւ Կիրրոս, Կարւաւկան
 Մ Կ Միրան, Միրան

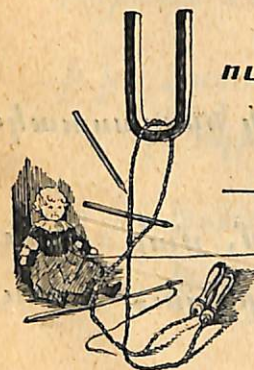
Կ կ Կըրակ արա ու միսը տապակի։
 Կատուն միսը տարաւ։

Պ պ Պըստիկ Մարիամը մի պըստիկ
 սանրը ունէր։ Անպիտան Պետրոսը
 սանրի ատամը կոտրել է։

Տ տ Տիրանը սաստիկ լալիս էր։
 Տիկինը նըրան տարաւ տուն։

Սըրամիտ Սուրենը

Սուրենը մէկ կոպէկ է տանում կըրպակ
 ու ասում։

—Մէկ լաւ մըտրակ տուր, երկու կարմիր
 մատիտ տուր, մէկ երկար պարան տուր,
 մէկ սիրուն տիկնիկ տուր, կէս կոպէկ
 էլ ետ տուր։

նն նունիկ, նիքսիս

եբ եւա, եւրոպա

էէ ֆաէլ, ֆնէլ

Նն Նամակը տուր նունիկին:

Նա էլ տանի նանիկին:

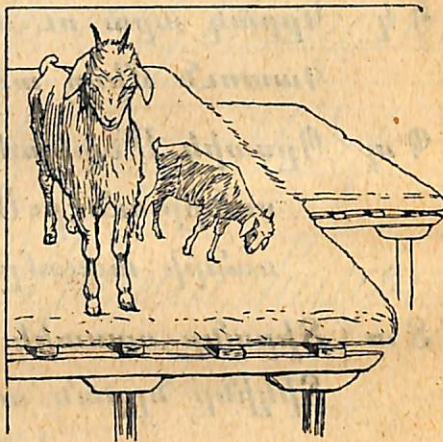
Եե Եւա, լաւ մըտիկ տուր:

Երկու ուլիկներ ելան
կըտուրը:

Էէ Էս նըկարը Նոր-Տարուն

պապիս նըւէր պիտի
տամ:

Էնպէս պիտի սիրի:

Պրատիկ նապաստակը

Կար մի սիրուն պըստիկ նապաստակ:
Նըրա մարիկը կորաւ:

Նա ման եկաւ արտում, ման եկաւ
երկար, ու իրիկունը տըրտում եկաւ
մըտաւ մասրու տակ:

սոխ խա խա խա

մեխ, խակ, մեխակ. սոխ, խակ, սոխակ.

Արտիկ, եկ տախտակին, մի մորեխ նըկարի:

Սիրանը խըտըտել է իր տիկնիկին ու խրատ է
տալիս. «խակ-խակ սալոր մի ուտի, խոնաւ
խոտերին մի նըստի»:

երփաանն սփա ֆ ուլտու՛մ.

թի խապիս
խա խա խորֆն

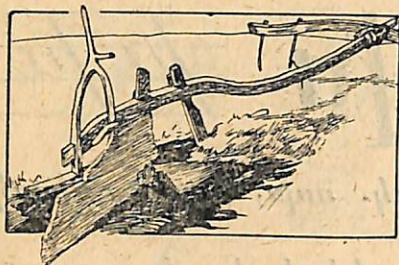
Տըխուր Իսակը

Ուրախ Միսակը

Իի Իստակ կարի, իստակ նըկարի:
Իսկի պարապ մի ֆնա:

Խխ Խոնաւ իրիկուն է:
Խընամին տըրեխները կախ է
արել մեխին:

ա ր օ ր **O**

O o

օր, օրօր, օրօրան, օրինակ,
արօտ, կարօտ.

Մեր տան մօտ սիրուն արօտ է:
Տես, էս սանրի ատամները՝ կէսը նօսը են, կէսը խիտ:
Կարօն էսօր օրինաւոր նրկարել է:

Արտի աղօսում,
էն խոր աղօսում,
երկու լոր ուրախ
իրար մօտ նըստել,
լի-րի-լի, լի, լի,
ասում են, խօսում,
էն խոր աղօսում:

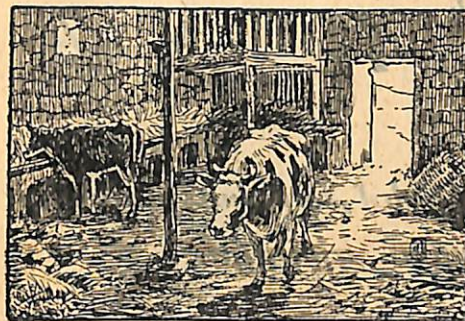
Մօն օրիոր մօրփնում ին:

Միանը սաստիկ կարօտել է իր մօրը:
Օտարական, արի մեր տուն:

O ր օ ր

Օրօր, օրօր, իմ սիրունիկ,
օրօր ասեմ ու նանաս.
երկար ապրես, կարմիր օրեր,
կարմիր արև ունենաս:

գ ո լ **q**

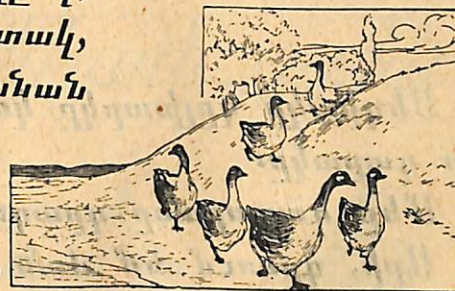
q q

գինի, գերի, գարի, գլրի.
Եւգինէն նըստել գիր է
գլրում: Մի խանգարի:

Պետրոս, էտ մի գօտին է գետնին:

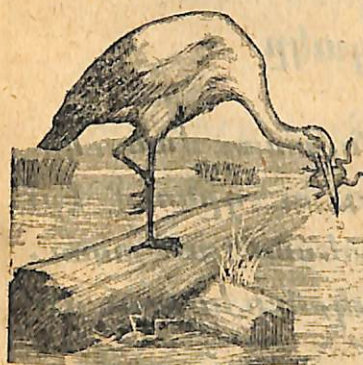
Սագերը լընգ-լընգ,
գլնում են գետակ,
գլնում են լանան

գլլուխն ըսպիտակ,
մարմինն ըսպիտակ
ու ետ գան իստակ:

Մարգին գայիս քարունը:

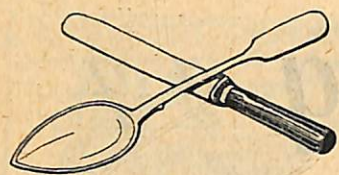
Արագիւն ու գորտը

Արագիւր մի գորտ կուլ տըլաւ:
Մէկէլ գորտը էս տեսաւ ու արագ
մըտաւ գերանի տակ:

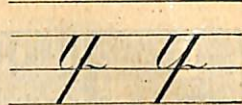
— Սիրուն գիրուկ, մըլ ես գը-
նում, — ասաւ արագիւր. — արի,
լաւ լուր ունեմ ասելու:

— Իմանում եմ, ընկերիս ասիր, —
ասաւ գորտը ու աւելի ամուր մըտաւ գերանի տակ:

դանակ
գըդալ

դ

Կըտրեմ, կըտրեմ, դէն դընեմ,—ասալ դանակը:
Տանեմ տամ ու ետ գամ,—ասալ գըդալը:

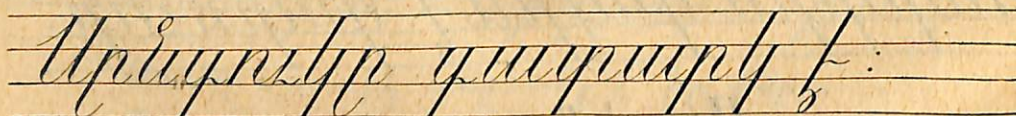
Ախ, դո՛ւ կատու, սիրուն կատու, ո՛ւր
ես գըլորում իմ գընդակը:

Սեզրակի գըլխարկը կորել էր. դուրս եկաւ՝ դրել
էր դարակը:

Մեր դասարանը գրադարանի դէմուդէմն է:

Արի, գընում եմ ման գալու, արե օր է, դուր է
գալիս:

Պարոն գըդակը

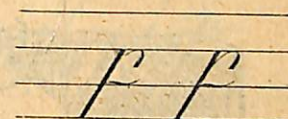

—Ես էլ եմ պարոն, ասալ մանուկը.
պապի գըդակը դրաւ ու գընում էր:
Գընալիս պապը տեսաւ ու ասաւ.
է՛, պարոն գըդակ, ո՛ւր ես տանում
էտ պըստիկին:

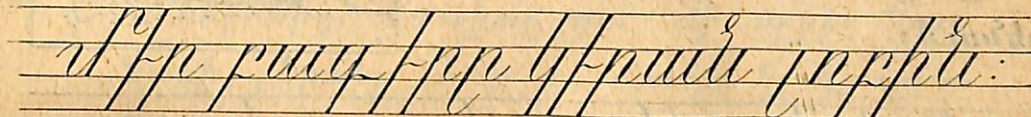
բալ

բ

բու, բուն, բադ, բան, բեր, բերան,
բըլլը, բըրուտ, բամբակ, բիբ.

լոբին ու բակլան լաւ են պասին,
ուտիսին՝ գընա՛ մըսին.

Սըմբատ, բանալին բեր:

Սեպտեմբերին ուսումը ըսկըսում է:

Մեր բակում բանտրները բանում են.

գընա ասա՛ բաւական է:

Արագիւր բուն է դըրել բարդու գըլխին:

Տերեւերը ընկնում են

Տերեւերը գունատել էին: Տըխուր
կախ էին ընկել, մըտիկ էին անում
գետինն ու սըւսըւում էին.

«Մըրսում եմ, մըրսում եմ»:

Մէկիկ-մէկիկ պոկ էին գալիս, տարուբերում էին
օդում ու ընկնում խոնաւ գետինին:

կ ո վ Վ

վ ւ Վ

Կարմիր վարդ, վախկոտ նապաստակ:

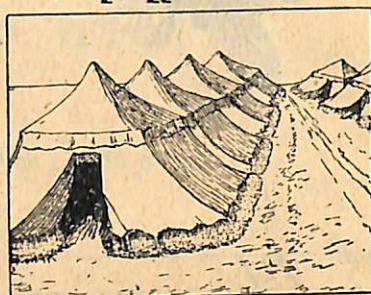
Մեր կովը մոռ-մոռ անելով տուն է գալիս:

էս վարունկը ո՞վ է կերել:

Սոխակը երգում է վանդակում:

Խոսրովը լաւ է սովորում:

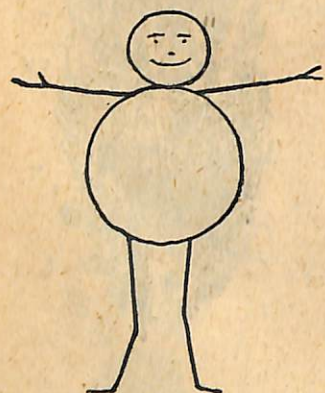
էս ըսպիտակ վրաններում ո՞վ է կենում:

Վոյսֆա, վրարկուշա բիբ:

ով, սով, սովոր, բով, կով, գովել, վախով, սըրտով

վարդ	վեր	վան	վար
նըւարդ	նըւէր	սաւան	տաւար

Խոսրովի նկարը

Խոսրովը պատի վըրա մարդ է նըկարում: Նախ մի կըլոր գընդակ-վրան լէն բերանով մի լուսին: Գընդակի տակին երկու երկար արա-գիլի տոտիկներ, վերեն էլ մի-մի բարակ գերան ամեն մի ուսին:

Եւ պատի վըրա, տես, կանգնել է մարդը ու խընդալով մըտիկ է անում Խոսրովին:

Պ Պուրգին, Պարգին

Պ Պանիել, Պիրիսիկ

Ք Քարկին, Քագրապ

Պ զ Պասպարը գիր է գըրում:

Գըրելիս գըլուխըդ մի կախի, Պասպար:

Դ զ Դերենիկ, մատիտը դու մի սըրի: Դա-նակի բերանը սուր է, մատըդ կը կըտրես: Դէսը տուր, ես կը սըրեմ:

Բ բ Բուն բընակում էր ա-ւերակներում:

— Բարե, բու բարեկամ:

— Բարի, բարի, մենակ իմ բունին էտպէս մի մօտենալ:

Բ ա դ ի կ

Բադիկ, բադիկ,
էտ ուր բարով,
էտ կաս-կարմիր
նոր սօլերով,
տոտիկ, տոտիկ,
էտ ուր բարով:

որսկանը

Միս ու ոսկոր:

Ամպը որոտում է:

Ես մի ոտանաւոր գիտեմ անգիր:

Ես որ պապիկի պէս լինեմ, բեխերըս

էսպէս պիտի ոլորեմ:

Ո Ոսկի Տաքանի:

Ոլոր-մոլոր գալիս է վրտակը:

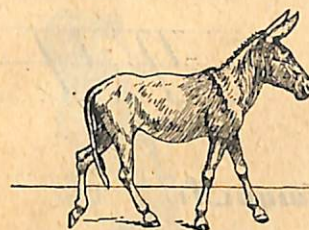
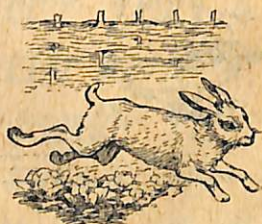
Ոտնամանրս ո՞վ է տարել, ասում է անկարգ մա-
նուկը վեր կենալիս:

Սրտոտ որսկանը

—Նանի, նանի, կրրակ արա, որսի եմ գընում,
ասում է պըստիկ Ոսկանը. վեր է կալնում իր նետն
ու պարսատիկը ու գնում բոստան: Բոստանում կանգ-
նել վարունկ էր ուտում: Մին էլ մի նապաստակ

դուրս է գալիս ոստոս-
տելով, դէմը կանգնում:

Մեր որսկանը պո՛ւկ,
դէպի տուն, իսկ նե-
տերն ու պարսատիկը
մընում են գետնին:

է 2

2

2

Ուշ, նուշ, անուշ, Սիրանուշ:

Արշակ, Ըշտապի ուսումնարան:

Մի շիշ անուշ գինի:

Աշխէնի գըրպանում շարունակ նուշ է լինում:

Սպիտակ շուշան, կապուտակ մանուշակ մեր դաշ-
տերում շատ. գնա պոկի:

Կօշիկըս տար կօշկակարին, որ կօշկակարը կօշիկըս
կարի:

Շ շուսիկ, շենն:

Ր րնկիրքս իկիլ է:

Շ Շուշի, Շուշանիկ:

Լ Լ Լուսինը ելաւ: Լաւ գիշեր է:

Ը Ը Ընկերըս ու Արտաշէսը միասին են կարգում:

Ընտիր աշակերտ է Արտաշէսը:

Շ 2 Շապիկըս մաշւել է:

Շունը, էջն ու գոմէշը ապրում են մեր բակում:

մ ա դ

դ

դ ւ ղ

Մուշեղն ու Աղասին վէգ էին խաղում:

Աղիւղ գրրի ու փողի փրփա:

Դեղը սեղանի վրա է անկողնի մօտ:

Գող՝ սիրտը դող:

Ասեղը ճրտեղ ես դըրել, Աստղիկ:

Մեղուն մեղր է շինում:

Աղունակը՝ ղո՛ւ-ղո՛ւ.

Պըստի տըղան՝ աղո՛ւ-աղո՛ւ:

Աշուն

Աշունը եկել է. գիշերը երկարել: Ամպն ու մշուշը պատել են երկիրը: Տերևները դեզնել են: Դաշտերը սևին են տալիս:

Աղմուկն ու աղաղակը դադարել է արտերում:

Շարան-շարան արագիւնները գընում են ուրիշ երկիրներ:

շ ու ը

շ

շ ւ ղ

Արևի շողերը ընկան նընջարան:
Մանուշ ջան, ել, երեսըդ ու
ականջներդ լըւա, շուտ արա:

Սըմբատը ընկաւ եղինջի մէջ,
երեսը մըրմընջում է:

Հափողը գրնցի ու զոկ-զոկ գրրի:

Կենդանիներին տանջում են վատ երեխաները:

վ փափակ, փարսփնիկ

դ դուկաս, դարսփաղ

զ զայայ, զաւօ

Վ վ Վարդանը խըլել է Վարդգէսի
վէգերը: Վարդգէսը լալիս է Վատ
ես, Վարդան:

Ղ ղ Ղևոնդը լաւ լող է տալիս:

Ջ Ջ Ջրկիր Մըկօն խուլ ու մունջ է:
Ջանասէր մեղուն աշխատում
է ջերմ արևի տակ:

բըզէզ

զ

զ զ

Եզը պոզով դէզը տակնուվրա է արել:
Կատուն իր երկար լեզուով լիզում էր մագերը:

Մեր Ազնիւը արդէն ազատ խո-
սում է ու վազվրզում:

Շրները գազազել են ու իրար
գրգգրգում են:

Մեր պարտէզում զանազան ազ-
նիւ պրտուղներ կան:

Ոգնին խաղող շատ է սիրում:

Տես, գինւորները գընում են
գրօսնելու:

Անկարգ Պօղոսը

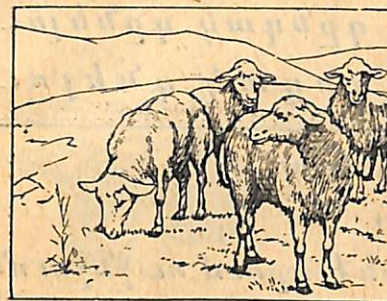
Պօղոսը ուշ է վեր կենում և ասում: Ո՛ր

են -ըս, և տարել -ըս:

Ու բորիկ -ով գէս ու գէն է ընկնում

 -ը -ի ետևն է, -ը

 -ի տակ, և -ի
վրա: Իսկ -ը բոլորովին կորել է:

Հորս ոչխար չ

չ չ

Մինչև չաշխատես, բան չես
սովորի:

Վաշխիկն չիր ու չախի չորս:

Տանուտէր Խէչանը չիբուխը բերնին ման
է գալիս գեղամիջին:

Սուտի պոչը երկար է:

Հուսիկը շուտ-շուտ պաշում է իր շան
դունչը. լաւ չի անում. ինչո՞ւ:

Վարպետը խրատում էր իր աշակերտին.
«Էս ի՞նչ է. ամբողջ օրը կորչում ես, ոչ
մի բանի չես կրպչում. չես ամաչում»:

Ուղտին ասին. «Ինչո՞ւ վիզըդ ուղիղ չի». ասաւ.
«Ինչըս է ուղիղ, որ վիզըս ուղիղ լինի»:

Աղա Մինաս,
լաւ իմանաս,—
ուր որ գընաս,
շատ չը մնաս:

Էն ի՞նչ է ինչ. ասում եմ՝ «արի, արի»,—չի գալիս,
ասում եմ՝ «գալ մի, գալ մի»,—գալիս է:

Տըղան գընում էր կըրպակ գընդակ գընելու
Տղան գնում էր կըպակ գնդակ գնելու

Երեսդ հրտեղ ես մըտեի. գնա, լա:

Գլուխս մըսում է, գգակս բեր:

Մեր Մկրտիչը նստել է, մի բան է գրում ու ջնջում:

Վարդանը վաղը մնալու է տանը:

Ամպերը կուտակում են, արևը կորաւ, եղանակը
վատանալու է:

Վարսենիկը շուտ է կեղտոտում իր շորերը:

Ընկերս աշխատասէր և ընդունակ աշակերտ է:

Ամեն մարդ իր նմանին է ընկեր ընտրում:

Սարի մարդիկ դաշտի օգին շուտ չեն ընտելանում:

2 Չար աղջիկ:

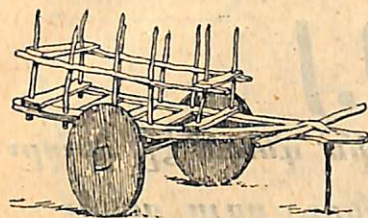
2 Չաւին, Չարին

2 չ Չալ շունը պարտիզպանի
չուստերը տարել է:

Չաչանակ տղան անվերջ
խօսում է:

2 զ Չատկին մեր ազգականները
լինում են մեզ մօտ:

Երևանի միջով վազում է
Չանգի գետը:

ս ա յ լ

J

7

Ո՞րն է մեր մայրենի լեզուն:

Մայրս ու եղբայրներս վաղը գնալու են այգի:

Վա՛յ, մայրիկ, տես, սարդը ոստայն է կապել:

Գայլը վայրենի կ'ընգամի:

Կը գամս, գնում եմ կայարան. — Այո, գալիս եմ:

Նոյեմբերին վերջանում է աշունը:

Այս կինը որբեայրի է:

Տես, պայտը վայր է ընկել:

Չար Եղոն ու իր եղբայրը

— Է՛յ, գտել եմ, մոշ եմ գտել:

— Ո՞ւր է, հըր է:

— Ա՛յ, տես, այգում:

— Բաս տէրը:

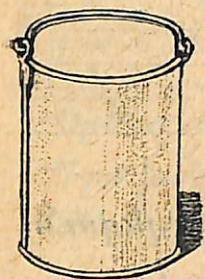
— Չի երևում:

— Օխայ, ի՜նչ լաւ է:

— Վա՛յ, շո՛ւնը, շո՛ւնը եկաւ:

— Վա՛յ, մայրիկ ջան, հոտ,
հոտ:

Վա՛հ, վա՛հ, վա՛հ:

ԴՊՂ

ոյ

Մի կին երկու դոյլ ուսին՝ գնում էր գետը:
Կապոյտ մանուշակը անուշ բոյր ունի:
Զուրը գոյն չունի:

Բոյսերը լոյս խ սիրում:

Մի ողկոյգ խաղող:

Աշակերտները զոյգ-զոյգ գնում էին
պտույտի:

Երեխաները ընկոյգ էին խաղում:

Արշալոյսը ամպերը ներկում է:

Այստեղ սպասի, իսկոյն կը գամ:

Մակոյկը արագ սլանում է ջրի երե-
սին:

մատնոց

g

յ յ

Պապս ալնոցը սեղանից վայր գցեց, կոտրեց:

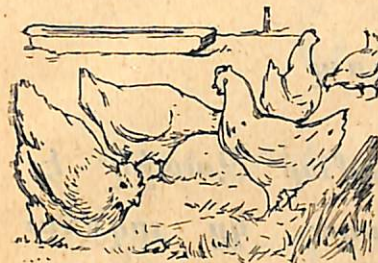
Մուկը բունը չէր մտնում, ցախաւելն էլ պոչից կապեցին:

Խորասիւս ցաւը անցաւ:

Աշակերտները դպրոցից դուրս եկան ու ցիրուցան
գնացին իրանց տները:

Էշը որ մի տեղ ցեխ ընկաւ, էլ էն տեղով չի անցնի:

Աղջի, ցոյց տուր, գողնոցով ի՞նչ ես տանում:

հինգ հաւ հ

հե

Վահանը հիւանդ է, նիհարել է:
Սահակը իր հօր հետ մեր հա-
րեանի տանն է:

Նոր հովանոցս մայրս պահել է պահարանում:

Օգոստոսին երկը հասնում է:

Գոհարիկը իսկի հանգիստ չի մտնում,
շարունակ խանգարում է իր ընկերուհիներին:

Աբրահամի համար հայրս մի հոլ է գնել:

Պետիկի վերջակետը

Պետիկը իրիկունը նըս-
տեց դասը սերտելու:

Մէկ էլ մայրը նկատեց,
որ գլուխը դրել է սեղա-

նին ու ննջում է:

— Պետիկ ջան, ինչո՞ւ դասդ չես սովորում, — հարց-
րեց մայրը:

— Վերջակէտի եմ հասել, մայրիկ, — պատաս-
խանեց Պետիկը: — Ուսուցիչն ասաւ՝ երբ վեր-
ջակէտի հասնես, հանգստացի:

յոպոպ

Ամեն օր յիմարի համար Ձատիկ է:
Որդի, հանգիստ խաղան, կը յոգնես:
Մեր տունը երկու յարկանի է ու
շատ յարմար:

Ձեմ յիշում, յունիսին էր կամ յուլի-
սին, մեր կողմերում մի գայլ յայտնեց:

Մի նայի յայտնիքն:

յոյս—անյոյս. յարմար—անյարմար. յատակ—անյա-
տակ, յայտնի—անյայտ.

Մ Կոյակ

հ հայաստան

Յ շուտիկ, շատիկ

Յ ց Յօղ է նստել խոտերին:

Յախ բեր, կրակ արան:

Հ հ Հուպ տու—կուլ տու:

Հովիւր հանդում մահակը
ուսին ոչխար է պահում:

Յ յ Յիմարի վրա յոյս մի դնի:

Յակորը հին դասից ոչինչ
չի յիշում:

գոլլպայ

տղայ, երեխայ, սատանայ, շուկայ:

Մայրս շուտով կը գայ ու մեզ միւրգ կը տայ:

Մարդ որ ուզենայ՝ ամեն բան կը սովորի:

Հացից յետոյ Արտիկը շուկայ պիտի գնայ:

Լուսնկայ գիշեր էր, որ ես եկայ:

Այսօրւայ դասս շատ հեշտ է:

Համլիկը շատ սատանայ տղայ է:

Մեր մէջ ահա՛ սա լաւ է գրում, դա միջակ, իսկ
նա շատ վատ:

Սրա երեսին մտիկ. գնան, լւան:

Գնան, ասան, արան, խաղան, լւան, կարդան:

Սրա, Յուդա, Աննա, Իտալիա, Անգլիա:

Բակի գիւնորները

Ժամացոյց

Ժ

Ճ

Մի բաժակ ջուր տուր, կուժը դուրսն է:
Ուժս չի պատում, կուժը վերցնեմ:

Վարժապետն ու վարժուհին:

Մժեղները օդի մէջ զրժվրժում էին:

Ամեն կիրակի շատ ժողովուրդ է ժողով-
ւում ժամի բակում:

Մի՞թէ բժիշկը գայու է:

Հնարագետ Համօն

Համօն նստել էր էշին: Ինչ անում էր, չէր անում,

էշը տեղից ժաժ չէր գալիս:

Տեսաւ՝ հնար չը կայ, իջաւ, մի

գազար գտաւ, կապեց մտրակի

պարանից, նստեց ու մտրակը

մեկնեց ափսոս, որ գազարը

կախ ընկաւ էշի գնչի գէմ: Էշը

ուզեց ուտի՝ չը հասաւ, շարժեց, գազարն էլ շարժ-

ւեց, և էշը սկսեց վազ տալ, որ հասնի գազարին:

կռուակ

ռ

Ռ Ր Դ

Գնա՛, մառանի դուռը բաց արա,
մի նուռ առ ու դուռը նորից կող-
պի, չը մոռանաս:

Վառարանի վրա ջուրը եռ է գալիս:

Մլաւան կատուն մուկ չի բռնի:

Կատուն դուրս գնաց, մկները պար բռնեցին:

Գառնուկը կայրաւ խաղում է:

Գեղեցիկ առաւօտ է:

Ուռիները տակով հոսում է առուն:

Ագռաւները կը՛ռռ, կը՛ռռ, կռռում

են անտառում:

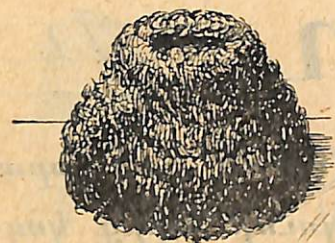
Ռ Ռուբին, Ռուպան

Ռ ո Վարժապետ, Ռուբէնը ուտինս առել է:

Կովկասը Ռուսաստանի մի մասն է:

Ռուսերէն տառերը դեռ չեմ սովորել:

Հանելուկ. — Ո՞ր բառն է, որ առանց տառի է գրւում:

փ փ փ փ **փ** փ փ փ

Կոյրը փողը շօշափելով է որոշում:
Իմ տատը լաւ փլաւ է եփում:

Մութ փակի, որ չը փչի:

Մի փիղ էին անց կացնում մեր փողոցով:
Գիծ Ստեփանը փայտով փղին խփեց ու փախաւ:

էս ո՞վ է մրափում Ար-
փիկի անկողնի վրա:
Մեր փիսօն է:

էս սեղանն ու ես սեղանը

Հացի ժամանակ երւանդին ու Հրանտին միշտ
նստեցնում էին պատիկների սեղանին:

—Հայրիկ, —ասաւ մի օր երւանդը, —ինչո՞ւ մեզ
էլ էտ սեղանին չես նստեցնում:

—Երբ բեխեր ունենաս, դու էլ մեզ հետ էս սե-
ղանին կը նստես, —պատասխանեց հայրը կատակով:

Այդ միջոցին մօտեցաւ տան կատուն ու չանգը-
ռելով երւանդի փէշերը՝ իր բաժինն էր խնդրում:

—Կորի, փիսօ, էն սեղանը, —բարկացաւ երւան-
դը. —դու ահագին բեխեր ունես:

թ թ թ թ **թ** թ թ թ

Կովը կթեցին, հորթուկին կաթ չը
թողին:

Պառաւը իր թանին թթու չի ասի:

Մի թիւրք բուռք բիւր:

Սիրուն թութակը շատ թեթեամիտ թռչուն է:
Մաթոսը թմբուկ էր խփում, Մարթան փող
էր փչում և այսպէս ուրախ-զւարթ խա-
ղում էին:

Էրեք կաբաւ **ք** ք ք

Ատամներդ քորոցով մի բըշփորի:
Ունքը շինելու տեղ՝ աչքը հանեցին:
Աքլորը իր բնում քաջ կը լինի:
Էջը ուղեց հանաք անի, քացի տաւ:

Իմ քոյրիկը մի քանի ընկեր է հաւաքել ու իր տիկ-
նիկի հարսանիքն է անում:

Մի դրը շափարից ֆաղսք է:

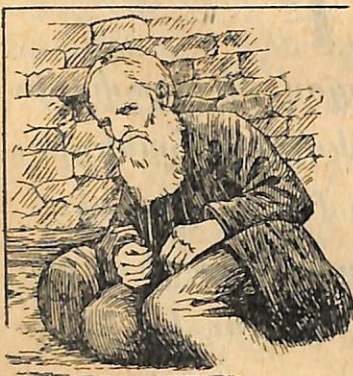
ժ ժի ժիպպոս

թ թորոս, թագուհի

ջ շիրորէ, շիրապրինէ

- Փ փ Փշի քամի, ամպը քշի:
Փայլուն արեւ, դուրս արի:
Թ թ —Թաթոս, ասա՝ «գութան»:
Թաթոսն ասա՝ «գութան»:
—Ես սեր ուտեմ՝ դու թան:
Ք ք Քոյրիկ ջան, զարթնել ես:
Քունդ անուշ:

Անքուն դեռի հեքիաթը

Մութ գիշեր է: Պառաւ պապը
թիկն է տւել մութաքին ու հե-
քիաթ է պատմում:

—Լինում է չի լինում, մի դե-
է լինում: Էս դեր էնքան հարուստ է
է լինում... էնքան հարուստ է
լինում... Իր օրումը իսկի չէր
քնում... իսկի չէր քնում... իսկի...

Այստեղ պապը լռեց:

—Յետոյ, յետոյ, պապի, խնդրում էին թուները:
Մին էլ տեսան՝ պապը խումփում է:

ծ ի ծեռնակներ, ծ ծ

Մոծակը Այծեմնիկի ծնօտը
կծել է:

Համմէ.—Շաքարը ծամէ:

Գող տղան ծածուկ ելաւ ծառը,
ցած գալ չը կարողացաւ:

Մեր ծանօթ ծերունին բթոցով ծի-
րան է ծախում:

Արծիւը մեծ և ուժեղ թռչուն է:

Նիջը իր ուշիկին ծիծ քապիս

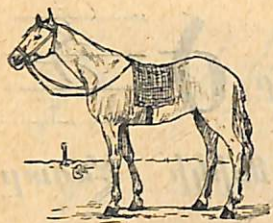
- Ժ ժ Ժլատ մարդու համար էժան
բան չը կայ:
Ժանգոտ մարդու երեսին
ժպիտ չի լինում:

- Ծ ծ Ծովինարը ծափ է տալիս:
Պայծառիկը պար է գալիս:

Չ Չամանակը ոսկի է:

Յ Յիպը ծառին ծրլըրլում է:

ձ ի ճ

Մէկ ձեռքով երկու ձմերուկ չեն բռնի:

Փառանձեմը իր տիկնիկի համար մի ձեռք շոր է ձկեր:

Մի քիթիս աչ չուէ:

Գէորգը հեծաւ հօր ձեռնափայտը ու ձայն տւաւ. «Է՛յ, գնում եմ Գանձակ, ձեզ համար տանձ ու խնձոր բերեմ»:
Ասաւ, սանձը ձիգ տւաւ, մրտրակը խփեց ու ձին բշեց:

ճ ա ն ճ ճ

Խրճիթում ճրագ է երևում:

Այսօր գնում ենք լճի ափը ճաշելու:

Անճարը կերաւ բանջարը:

Կարճիկ Պերճը ճիպոտը ձեռքին՝ ճուտի ետևիցն է բնկել:

Խաւի ճուլքը մի ճիւղու է ճանկի:

նունուֆար Փ

Տան մօտ կանգնած է մի ֆուրգօն:

Թիֆլիսը Կովկասի մայրաքաղաքն է:

Տաճիկները գլխարկի տեղ ֆէս են դնում:

Նունուֆարը գրային ճաղիկ է:

Չ ձ Չկնորսը ձորում ձուկ է որսում թուր ձեռքին:
Չախլիկը ձախ ձեռքով է գործ տեսնում:

Չ ճ Չուտիկները բնում ճըլում են՝ «ճիւլ, ճիւլ, ճիւլ»:
Չիկ, ճիկ, ինչ էք ուզում, հարցնում է մայր ճնճղուկը:
«Չի-ճուլ, ճի-ճուլ», — ասում են ճուտիկները:
Փֆ Փրանսիացիք փողը հաշւում են ֆրանկներով, ռուսները՝ ռուբլիներով:

Չ Չիֆոր անշրէշի յիմոււ:

Չ Ըպուռը չրռռում է:

Չ Տիօրան գնաց Տրանսիա:

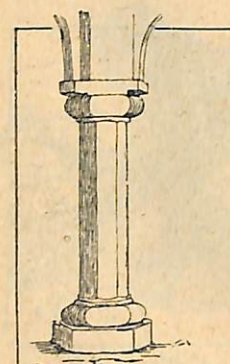

սարեակ եա

սենեակ, որդեակ, մանեակ, լուսնեակ-
անցեալ օր, դարձեալ, կատարեալ.
պաշտօնեայ, բրիստոնեայ, գործունեայ.

7 եօթը եօ

արդեօք, եօնջա.

սիւն իւ

ծիւն, արիւն, հնչիւն, մռնչիւն, անկիւն.
ալիւր, հիւր, հարիւր, աղբիւր, գեփիւռ.
գիւղ, շիւղ, իւղ, երկիւղ, դամբիւղ.
բնութիւն, բարութիւն, չարութիւն.

Աղբիւրի մօտ զրոյց էին անում եօթը գիւղացի:
Սարեակը շիւղ է հաւաքում, որ բուն շինի:
Սենեակի անկիւնում սարդը ուտայն է հիւսում:
Լուսնեակը ծագել է. երեկոյեան քամին թարմու-
թիւն է բերում:

Մենք այս տարի սովորում ենք՝ հայերէն, կրօն,
թւաբանութիւն, իրագննութիւն, նկարչութիւն, երգ
ու ձեռագործ:

Ինձ հետ սովորում են՝ Գայիանէ Գէորգեան,
Հովսէփիմէ Մկրտչեան և Լևոն Յովհաննիսեան:

Գրի՛ բո անունն ու ազգանունը:

Այբուբենի կարգը

Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Զ, Է, Ը, Թ, Ժ, Ի, Լ,
Խ, Ծ, Կ, Զ, Դ, Ծ, Մ, Յ, Ն, Շ, Ո, Զ,
Պ, Զ, Ռ, Ս, Վ, Տ, Բ, Գ, Դ, Օ, Ֆ:

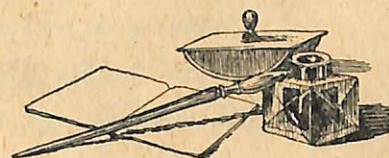
Տառերի անունները

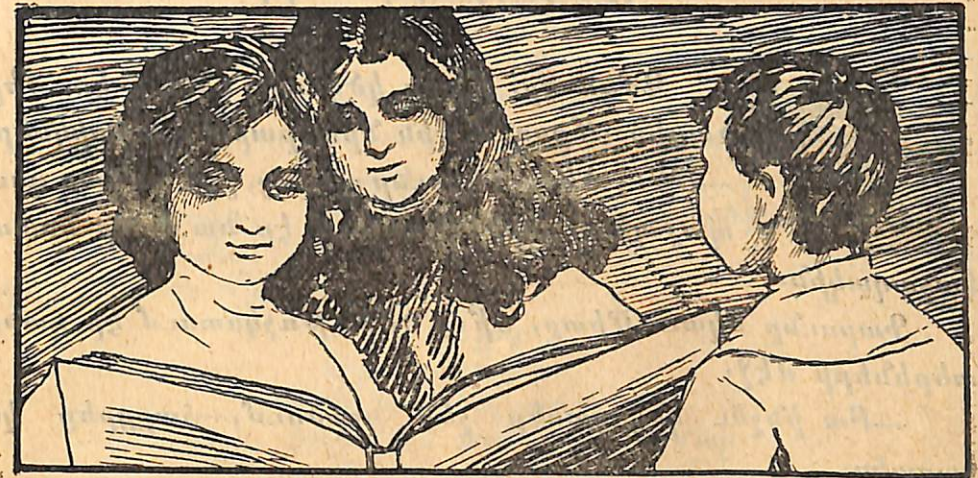
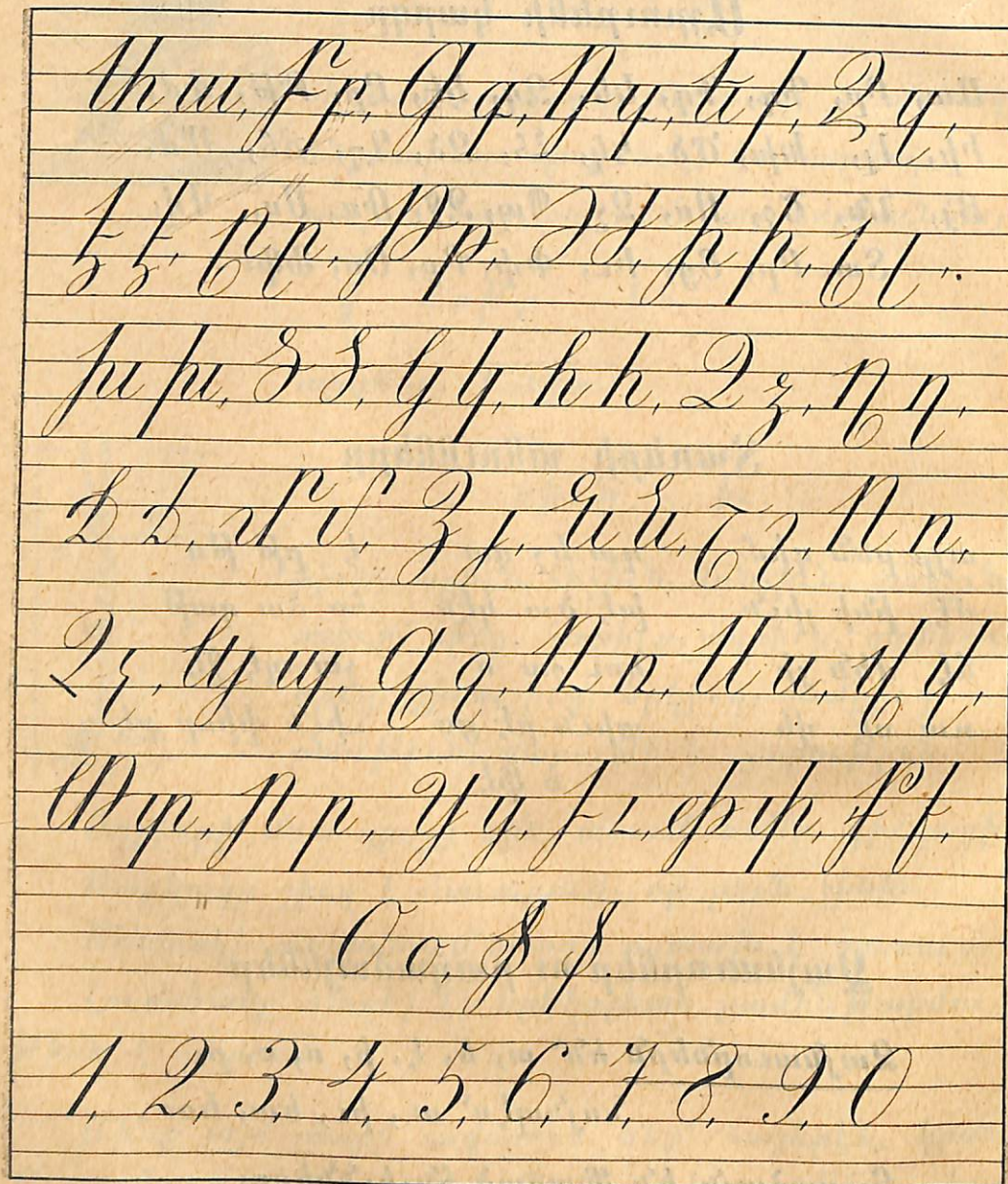
այբ բեն գիւմ	դա եչ դա	է ըթ թօ
ժէ ինի լիւն	խէ ծա կէն	հօ ձա դաթ
ճէ մեն յի	նու շա ո	չա պէ ջէ
ռա սէ վի	տիւն բէ ցօ	ւիւն փիւր բէ
	օ ֆէ	

Չայնաւորներ ու քաղաձայններ

Չայնաւորներն են՝ ա, ե, է, ի, ո, օ, ը,
նոյնպէս՝ ու, իւ, եա, եօ:

Բաղաձայն են մնացած հնչիւնները:

Ը Ն Թ Ե Ր Ց Ա Ր Ա Ն

1. Լուսարացի

— Ծուղրուղն.

Աբլորը դիւ կանչեց թառին.

— Ճիկ-ճիկ, ճիկ-ճիկ,

Զարթնեց մթնում ծիտը ծառին:

— Ծուղրուղն.

Խօսեց ծէգին երկրորդ բերան.

— Հօ-հօ, հօ-հօ,

Նախիրն արդէն հանդը տարան:

— Ծուղրուղն.

Լոյսը բացեց երրորդ կանչին.

— Վոյ-վոյ, վոյ-վոյ,

Նստեց նանը տեղի միջին:

1) Ինչո՞ւ է նանը «վոյ-վոյ» անում:

2) Ի՞նչ կենդանիներ են լինում նախրում:

3) Բացի աբլորից էլի ինչ ընտանի թռչուններ են ապրում քակում:

2. Ծաի գուրպաները

Ձմեռ էր: Ծիտը կծկւած նստել էր մերկ ծառին: Մըսում էին նրա բարակ տոտիկները: —Ծիւ, ծիւ, գարունը որ գայ, ինձ համար գուրպայ պիտի գործեմ, ասում էր նա մօտը նստած կաշաղակին:

Գարունը եկաւ: Ծիտը, ծիւ, ծիւ, թռչկոտում էր կանաչ տերեւների մէջ:

—Բա ինչո՞ւ գուրպաներ չես գործում,—հարցրեց կաշաղակը:

—Ի՜նչ, պատասխանեց ծիտը. Էս ով, գուրպան ով:

Բացի ծտից ու կաշաղակից, էլի ի՞նչ թռչուններ են մնում մեզ մօտ. ձմեռը:

3. Լուսացաւ

Լուսացաւ,

լուսացաւ.

լոյսն է բարին,

ծիտն է ծառին,

հաւն է թառին:

Աշխատաւոր, վեր կաց բանի,

ծոյլ տղայի քունը տանի:

4. Առաջին ձիւնը

—Վայ, մայրիկ ջան, տես, բաղն ու դուռը լի ինչքան ըսպիտակ թիթեռ է գալի... Էսքան շատ թիթեռ չեմ տեսել ես դեռ: —Ձէ, իմ անուշիկ,

թիթեռներ չեն էտ. թիթեռներն անցան ծաղիկների հետ: Էտ ձիւնն է գալի, փաթիլն է ձիւնի, որ կարծես սիպտակ թիթեռնիկ լինի:

Էլի ինչո՞ւ նման են ձիւնի փաթիլները:

4. Ուրիկը

1.

Պոր անտառում մի այծ է լինում: Ունենում է մի գեղեցիկ ուլ: Ուլին ամեն օր թողնում է տանը, ինքը գնում է արօտ անելու: Արածում է ու իրիկունը կուրծք լիքը տուն է գալի: Տուն է գալի, դուռը զարկում ու մկրկում, կանչում.

Սևուկ ուլիկ,
սիրուն բալիկ,
ման եմ եկել սարէ սար,
կաթն եմ արել քեզ համար.
դրոնակը բաց, ներս գամ ես,
անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ.
սևուկ ուլիկ,
սիրուն բալիկ:

Ուլիկն իսկոյն վեր է թռչում, դուռը բաց անում: Մայրը ծիծ է տալի նրան ու կրկին գնում արօտ:

2.

Էս բոլորը թաքուն տեսնում է գայլը: Մի իրիկուն այծից առաջ գալիս է, դուռը զարկում ու իր հաստ ձայնով կանչում.

Սևուկ ուլիկ,
սիրուն բալիկ,
ման եմ եկել սարէ սար,
կաթն եմ արել քեզ համար,
դրոնակը բաց, ներս գամ ես,
անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ.
սևուկ ուլիկ,
սիրուն բալիկ:

Ուլիկը լսում է լսում ու պատասխանում. «Էտ ո՞վ ես դու, չեմ ճանաչում: Իմ մայրը էտպէս չի կանչում: Նա քաղցր ու բարակ ձայն ունի: Քու ձայնը կոշտ է ու կոպիտ: Ի՞նչու բաց չեմ անի... Գնա՛... չեմ ուզում քեզ...»

Ու գայլը հեռանում է, գնում:

3.

Գալիս է մայրը, դուռը ծեծում:

Սևուկ ուլիկ,

սիրուն բալիկ,

ման եմ եկել սարէ սար,

կաթն եմ արել քեզ համար,

դրոնակը բաց, ներս գամ ես,

անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ:

սևուկ ուլիկ,

սիրուն բալիկ:

Ուլիկը դուռը բաց է անում, ծիծ է ուտում ու մօրը պատմում:

—Դիտե՛ս, մայրիկ, ինչ եղաւ: Մի քիչ առաջ մինը եկաւ, դուռը զարկեց ու կանչում էր:

Սևուկ ուլիկ,

սիրուն բալիկ:

Ասում էր՝ դուռը բաց արա: Էնպէս հաստ ձայն ունէր: Էնպէս վախեցայ, էնպէս վախեցայ... Դուռը բաց չարի, ասի՝ չեմ ուզում, գնա...

—Պա՛, պա՛, պա՛, պա՛, սևուկ ջան, ինչ լաւ է եղել, որ բաց չես արել, ասաւ վախեցած մայրը: Էտ գայլն է եղել. եկել է, որ քեզ ուտի: Միւս անգամ էլ որ գայ, բաց չանես. ասա՛ գնա, թէ չէ իմ մայրը կը գայ, քեզ կը սպանի իր սուր պոզերով:

1) Այժն ինչ է ուտում, գայլն ինչ է ուտում:

2) Ուրիշ ինչ կենդանի գիտես, որ խոտ է ուտում:

3) Ուրիշ ինչ կենդանի գիտես, որ միս է ուտում:

4) Պոզերն ինչի՞ համար են:

Ա. ռ. ա. ծ. — Անտէր ոչխարը գայլը կուտի:

6. Աշխարհի կործանումը

1.

Հինում է չի լինում մի ծստիկ-ծուտիկ: Էս ծստիկ-ծուտիկը մի օր ծածուկ մտնում է դրացու պարտէզը, որ քուջուջ անի: Մէկ էլ յանկարծ թփից մի վարդ է պոկւում,

ընկնում պոչին:

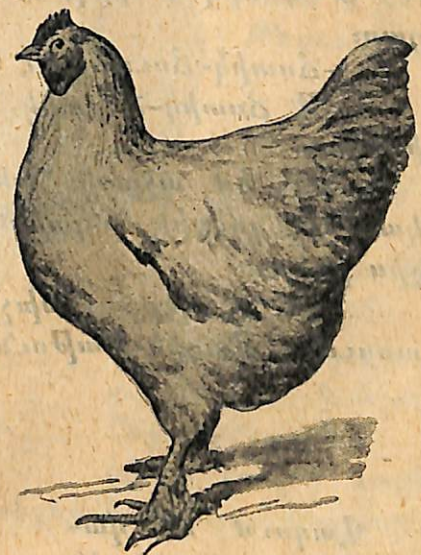
Ծստիկ-ծուտիկը վախեցած դուրս է փախչում: Վազում է վազում, հասնում է Հաւիկ-Մարիկին:

—Վայ, Հաւիկ-Մարիկ, — կանչում է հեռից. — երկինքը փուլ է գալիս:

—Ա՛, ծստիկ-ծուտիկ, էտ որտեղից իմացար, — հարցնում է Հաւիկ-Մարիկը:

—Օ՛, ես իմ աչքովը տեսայ, իմ ախանջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկաւ:

—Դէ, արի փախչենք, — ասում է Հաւիկ-Մարիկը:

2.

Վազում են վազում, հասնում են Բադիկ-Տատիկին:

—Վայ, Բադիկ-Տատիկ, — կանչում է Հաւիկ-Մարիկը. — երկինքը փուլ է գալիս:

—Ա՛, Հաւիկ-Մարիկ, էտ որտեղից իմացար, — հարցնում է Բադիկ-Տատիկը:

—Ծստիկ-ծուտիկն է ասում:

Ա՛ ծստիկ-ծուտիկ, էտ որտեղից իմացար:

—Օ՛, իմ աչքովը տեսայ, իմ

ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկաւ:
— Դէ, եկէք փախչենք, — ասում է Բազիկ-Տատիկը:

3.

Վազում են վազում, հասնում են Սագիկ-Խաթունին:

— Վայ, Սագիկ-Խաթուն, — կանչում է Բազիկ-Տատիկը, — երկինքը փուլ է գալիս:

— Ա՛, Բազիկ-Տատիկ, էտ ռրտեղից իմացար, — հարցնում է Սագիկ-Խաթունը:

— Հաւիկ-Մարիկն է ասում:

Ա՛, Հաւիկ-Մարիկ, էտ ռրտեղից իմացար:

— Ճստիկ-Ճուտիկն է ասում:

— Ա՛, Ճստիկ-Ճուտիկ, էտ ռրտեղից իմացար:

— Օ՛, իմ աչքովը տեսայ, իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկաւ:

— Դէ, եկէք փախչենք, — ասում է Սագիկ-Խաթունը:

4.

Վազում են վազում, հասնում են Հնդու-Հաւին:

— Վայ, Հնդու-Թնդու, — կանչում է Սագիկ-Խաթունը. — երկինքը փուլ է գալիս:

Ա՛, Սագիկ-Խաթուն, էտ ռրտեղից իմացար, — հարցնում է Հնդու-Թնդուն:

— Բազիկ-Տատիկն է ասում:

— Ա՛, Բազիկ-Տատիկ, էտ ռրտեղից իմացար:

— Հաւիկ-Մարիկն է ասում:

— Ա՛, Հաւիկ-Մարիկ, էտ ռրտեղից իմացար:

— Ճստիկ-Ճուտիկն է ասում:

— Ա՛, Ճստիկ-Ճուտիկ, էտ ռրտեղից իմացար:

— Օ՛, իմ աչքովը տեսայ, իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկաւ:

— Դէ, եկէք փախչենք, — ասում է Հնդու-Թնդուն:

5.

Վազում են վազում, հասնում են Աղա-Աղւէսին:

— Աղա-Աղւէս, Աղա-Աղւէս, — կանչում է Հնդու-Թնդուն. — երկինքը փուլ է գալիս:

— Ա՛, Հնդու-Թնդու, էտ ռրտեղից իմացար, — հարցնում է Աղա-Աղւէսը:

— Սագիկ-Խաթունն է ասում:

— Ա՛, Սագիկ-Խաթուն, էտ ռրտեղից իմացար:

— Բազիկ-Տատիկն է ասում:

— Ա՛, Բազիկ-Տատիկ, էտ ռրտեղից իմացար:

— Հաւիկ-Մարիկն է ասում:

— Ա՛, Հաւիկ-Մարիկ, էտ ռրտեղից իմացար:

— Ճստիկ-Ճուտիկն է ասում:

— Ա՛, Ճստիկ-Ճուտիկ, էտ ռրտեղից իմացար:

Օ՛, իմ աչքովը տեսայ, իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկաւ:

—էտ ի՞նչ էք ասում,—ասում է Աղա-Աղւէսը.—եկէք ձեզ տանեմ իմ տունը, որ երկինքը ձեր գլխին փուլ չը գայ:

Ճատիկ-Ճուտիկը, Հաւիկ-Մարիկը, Բադիկ-Տատիկը, Սագիկ-Խաթունը, Հնդու-Թնդուն—բոլորը միասին ընկնում են Աղա-Աղւէսի ետեւից և մտնում են նրա բունը:

Մտնում են նրա բունը ու էն մտնելն է որ մտան, մինչև էսօր էլ դեռ դուրս չեն եկել:

1) Երկինքը հօ փուլ չէր գալիս. ապա ինչո՞ւ էին բոլորը փախչում:

2) Երկինքը իսկապէս իրտեղ փուլ եկաւ դրանց գլխին:

Ա ո ա ծ.—Իշի գերեզմանը գայլի փորն է:

7. Բադիկը

Բադիկ, բադիկ,

կարմիր թաթիկ,

նր ես գնում կամաց-կամաց,

ձագուկներդ չորս կողմդ առած:

—Ես գնում եմ ջուր գտնելու,

ձագուկներս լըւանալու.

ձագուկներս մաքուր-մաքուր,

տղոց երեսն աղտ է ու մուր:

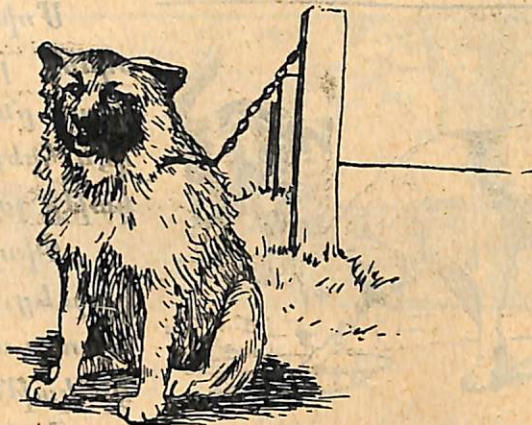
Վերջի տողը կասէ՞ր քաղիկը, եթէ քո երեսին նայէր:

8. Օգնութիւն

Փոքրիկ Լուսիկը գիրքը թերթում էր, տեսաւ մի աղւէսի պատկեր:

Աղւէսը բռնել էր մի հաւ ու գրգռւում էր:

—Մայրիկ ջան, մայրիկ,—կանչեց նա յանկարծ.—արի, շուտով արի, աղւէսի բերանից մեր աքլորին ազատի:

9. Շունը

Հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,

ահա այսպէս

հաչում եմ ես.

հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,

ու տունն այսպէս

պահում եմ ես:

Թէ գայ մեզ մօտ

մի հին ծանօթ,

մօտն եմ վազում

պոչըս շարժում:

Բայց թէ մի գող,

չար կամեցող

ուզի թաքուն

մտնի մեր տուն,—

հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,

ահա այսպէս

հաչում եմ ես.

հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,

ու տունն այսպէս

պահում եմ ես:

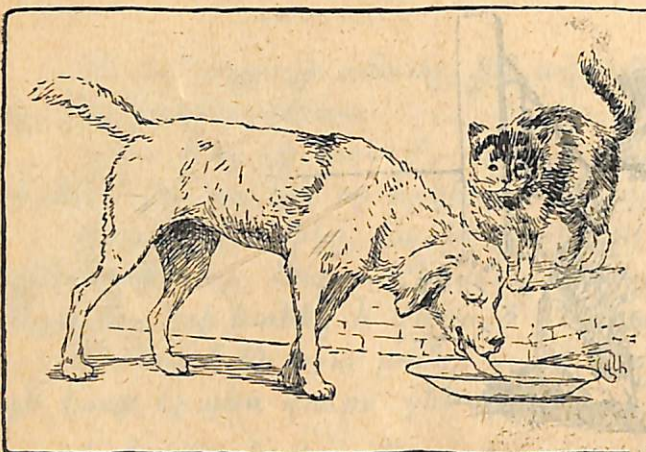
1) Շունը միայն տուն է պահում:

2) Ուրիշ էլ ի՞նչ օգուտ է տալիս շունը:

10. Երկու հարեւան

1.

Ասլանը մի ահագին շուն էր, իսկ Մոխրիկը մի փոքրիկ կատու: Մի օր Մոխրիկի առաջ մի աման կաթ էին դրել:

պոչն էր շարժում:

2.

Յաջորդ օրը խոհարարը մի մեծ կտոր միս շարտեց Ասլանին:

Շունը դեռ տեղից վեր չէր կացել, կատուն վրա պրծաւ, խլեց միսը ու արագ ելաւ ծառը, հանգիստ նստեց երկու ճիւղի արանքին և ըսկսեց ճաշել:

Ասլանը կանգնել էր ծառի տակը ու բարկութիւնից չէր իմանում ինչ անի:

Մի երկու անգամ պտրտեց ծառի չորս բոլորը, փորձեց վեր թռչի, նըստեց ու սոված նայում էր վեր:

Իսկ անիծած մսի հոտն էլ էնպէս անուշ գալիս էր:

Ա. ա. ծ. — Ի՞նչ կը ցանես՝ էն կը հնձես:

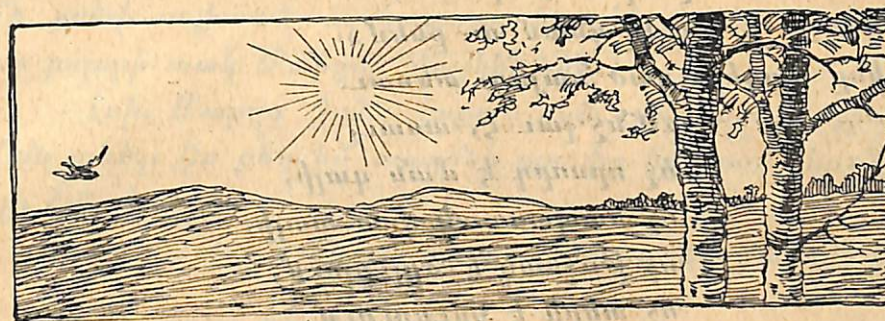
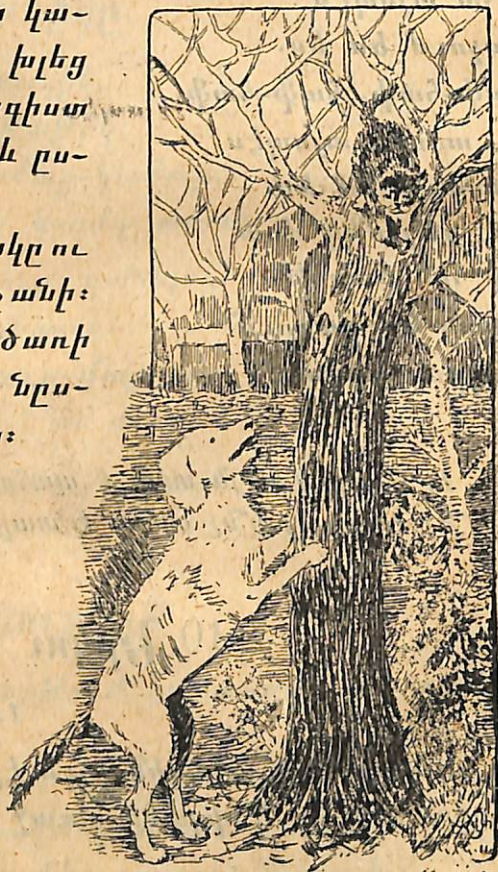
1) Շունն ինչով յաղթեց, կատուն ինչով:

2) Շունն ինչո՞ւ չը կարողացաւ ծառը քարծրանալ:

3) Ի՞նչ օգուտ է տալիս կատուն:

Մոխրիկը հէնց սկսեց լակել, շունը վրա ընկաւ, դնչով դէն հրեց փիսիկին ու կաթը լակեց:

Փիսիկը մի կողմ բաշւեց, նայում էր ու տխուր-տխուր լիզում էր կաթնոտ բեխերը: Իսկ Ասլանը ուրախ ու հպարտ իր

11. Իրիկուն

Արեւը շատ էր յոգնել. ման էր եկել ամբողջ օրը.

«Հերիք է, ասաւ,
գնամ պառկեմ ու քնեմ»:

Տերեր ուրախ սըլսըլում էր, որ կանգ առաւ.

«Էս ի՞նչ է, ասաւ,
արեն էլ չի երևում.
ես էլ պառկեմ ու քնեմ»:

Թռչնակը երգում էր ծառի վրա, յանկարծ լռեց.

«Էս ի՞նչ է, ասաւ,
ոչ տերև է սըլսըլում,
ոչ արեն է երևում,
ես էլ գնամ ու քնեմ»:

Նապաստակը ուտոտում էր թփերի տակ, որ ականջը սրեց.

«Էս ի՞նչ է, ասաւ,
ոչ թռչնակ է ծըլըլում,
ոչ տերև է սըլսըլում,
ոչ արեն է երևում,
ես էլ գնամ ու քնեմ»:

Որսկանն անտառում որս էր որոնում, կանգնեց.

«Էս ի՞նչ է, ասաւ,
ոչ նապաստակ է վազ տալի,
ոչ թռչնակ է ծըլըլում,
ոչ տերև է սըլսըլում,

Ի՞նչ արեն է երևում,
 ես էլ գնամ ու բնեմ»:
 Լուսինը ծագեց, ցած նայեց, տեսաւ.
 «Ի՞նչ լաւ է, ասաւ,
 Ի՞նչ որսորդ է ման գալի,
 Ի՞նչ նապաստակ վազ տալի,
 Ի՞նչ թռչնակ է ծըլւելում,
 Ի՞նչ տերև է սրւտում,
 Ի՞նչ արեն է երևում.
 մենակ ես եմ, որ անքուն
 քէֆ եմ անում երկընթում»:

1) Ի՞նչ կասէր լուսաբացին լուսինը, արեւը, տերեւը, թռչնակը, նապաստակը, որսորդը:

ԱՄԵՆՆ ԻՐ ՏՈՒՆ

Ամենն իր տուն,
 լազլազն իր բուն,
 մուկն ու կատուն
 ձեր պապոնց տուն:

12. Մարգօի հարստութիւնը

— Էս ինչ ծանր է գոգնոցդ, Մարգօ: Ի՞նչ կայ զրպանումդ, — ասաւ մայրը իր փոքրիկ աղջկան, որ հանւել էր ու պառկել:

— Իմ բաներն են, մայրիկ, ձեռք չը տաս, — պատւիրեց Մարգօն ու գլուխը կոխեց վերմակի տակ:

Մայրը ժպտաց ու մէկմէկ հանեց Մարգօի հարստութիւնը: Մի դեղին մատնոց, մի պատռած պօրտմօնէ, տիկնիկի թէյի բաժակը, էն էլ կոտրած, մի ժանգոտ բանալի, մի փայտէ ոչխար, որ միայն մի ոտք ունէր և մի ալանջ, յետոյ ծայրը կրծած մի մատիտ, մի բանի կոճակ, գոյնզգոյն չթի կտորներ,

մի քանի սպիտակ ու կապոյտ փոքրիկ բարեր, և վերջապէս էտ բոլորի տակ Մարգօի թաշկինակը:

— Լսի, Մարգօ ջան, էսքան բան չի կարելի գրպանում ման ածել: Ես քեզ իմ սապոնի տուփը կը տամ, կը դնես մէջը: Հա՛, ջանիկս:

Բայց ջանիկը ոչինչ չը պատասխանեց. նա վաղուց բնել էր:

1) Դրպանում ի՞նչ են պահում:

13. Չեռքի մատները

Ճկոյթն ասաւ — Եկէք ուտենք:

Մատանու-մատն ասաւ — Ի՞նչ ուտենք:

Միջի-մատն ասաւ — Աստուած կը տայ:

Ցուցամատն ասաւ — Թէ որ չը տայ:

Բուլթ-մատն ասաւ — Գողանանք ուտենք:

Աստուած բարկացաւ, զարկեց բուլթ մատի գլխին, միւսներին բաժանեց, բշեց ցած ու հրամայեց, որ միւսներին ծառայի:

1) Ի՞նչով է տարբերում ձեռքի ըսկը ոտի ըսկը մատից:

2) Ի՞նչ ենք անում ձեռքով, որ ոտով չենք կարող:

3) Ի՞նչ կենդանիներ գիտես, որոնք ոտով ընկում են:

Առաժ. — Ձւի գողը ձիու գող կը դառնայ:

* *

Ճատիկ ճկոյթ,

աղա մատնեմատ,

երկար-լոլոզ միջի մատ,

աման-լիզող ցուցամատ,

մշակ բուլթ:

Հանելուկ. — Մշէ շամփուր, երկաթի խորոված:

14. Արդեն աշակերտ է

Այդ երեկոյ Հանէսը շատ անհանգիստ էր:

Նա մի քանի անգամ հանեց իր գրքերն ու տետրակները ու նորից դրաւ պայուսակը, մի քանի անգամ մէկ-մէկ նայեց մատիաները, գրչակոթը, գրիչները ու նորից պահեց գրչատուփի մէջ: Մի քանի անգամ մօտեցաւ մօրը:

— Մայրիկ ջան, տես, չը մոռանաս, էգուց ինձ անպատճառ շատ վաղ դարձեցրո՞ւ, շատ վաղ ուսուցիչը ասաւ՝ որ չուշանամ:

Վերջապէս պայուսակը կախեց մահճակալի զլխին, հանւեց ու անկողին մտաւ: Բայց երկար ժամանակ քունը չէր տանում:

Նա մտածում էր թէ ինքը արդէն աշակերտ է և այդ օրւանից գնում է դպրոց:

Առած.— Տաշած քարը գետին չի մնայ:

Հանելուկ.— Յերեկը տիկին, գիշերն աղախին:

15. Գրիչ

«Ի՞նչ կը լինի, ասա, գրիչ,

ինձ էլ սիրեսս գոնէ մի քիչ:

Ինչո՞ւ իմ մեծ քրոջ ձեռքին

գրում ես միշտ վարժ ու կարգին:

Իսկ իմ ձեռքին խաղմըզում ես

սև ագռաւի ճանկերի պէս:

Ես քեզ վատ բան ի՞նչ եմ արել:

Ե՛կ, խնդրում եմ՝ ինձ համար էլ

գրի էնպէս արագ-արագ,

էնպէս ուղիղ, սիրուն, բարակ»:

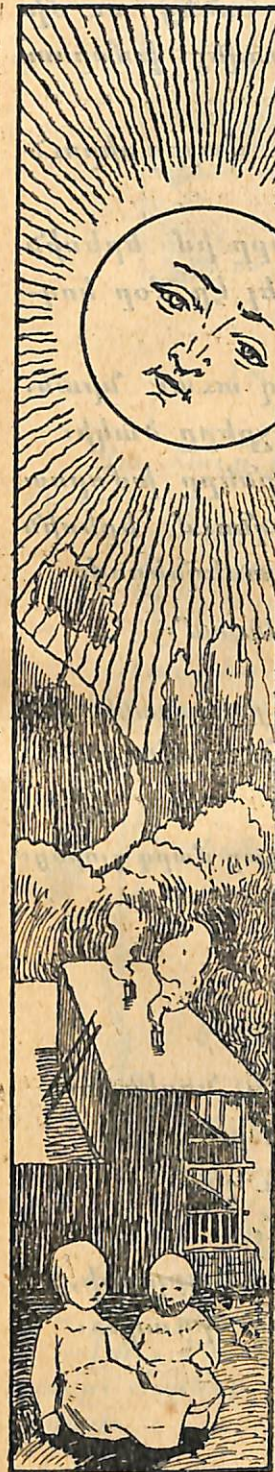
Գրիչը լուռ լըսում, լըսում,

ճըռճըռում է ու խաղմըզում,

բայց այս անգամ արդէն, կարծես,

փոքրիկ ծրտի ճանկերի պէս:

1) Դասական ի՞նչ պիտոյքներ գիտես:

16. Արեւ ու Լուսին

Լուսմէրիկը իր աղջրկանն ու տղին ուղարկեց, որ հերթով հսկեն աշխարհքին, մինը՝ ցերեկը, միւսը՝ գիշերը: Աղջկայ անունը՝ Արեւ էր, տղինը՝ Լուսին:

— Քուրիկ, ես ցերեկը կերթամ, իսկ դու գիշերը, հա՛, — ասաւ չարածճի Լուսինը:

— Չէ, ես աղջիկ եմ, ես գիշերը կը վախենամ, — հակառակեց սիրուն Արեւը:

Եւ քոյր ու եղբայր կուեցին ու կրկին եկան իրենց մօր մօտ:

Մայրը խմոր էր հունցում: Ասաւ.

— Դու գիշերը գնա, Լուսնիկ ջան. Արեգն աղջիկ է, նա կը վախենայ:

— Չէ, ի՞նչ անեմ՝ կը վախենայ, — յամառեց Լուսինը ու շրթունքները ուռցրեց, կանգնեց:

—Չեմ գնում:

Լուսմէրիկը բարկացաւ, ձեռները խմորից հանեց ու մի ապտակ տւաւ իր կամակոր տղին: Լուսինը խռովեց, խմորոտ երեսով դուրս եկաւ ու գնաց իր ճամփան:

—Դէհ, դու էլ գնա ցերեկը շրջի,—դարձաւ մայրը սիրուն Արեհին:

—Ցերեկն էլ ամաչում եմ, մայրիկ. ամենքը իմ երեսին են նայում,—ասաւ Արեհը ու կարմրած կանգնել էր մօր կողքին:

Այն ժամանակ Լուսմէրիկը մի բուն ասեղ տւաւ նրան.

—Այն այս ասեղները, ով երեսիդ նայի, աչքերը ծակի:

Այն օրւանից Լուսինը դուրս է գալի գիշերները խմորոտ երեսով, իսկ Արեհը շրջում է ցերեկը ու չի թողնում երեսին նայեն. նայողի աչքերը ծակում է մօր տւած ասեղներովը:

1) Արեւը ինչի՞ց էր վախենում եւ ինչի՞ց էր ամաչում:

2) Ինչո՞ւ Արեհի վախենալն ու ամաչելը լաւ չէր:

3) Ի՞նչպէս ենք ասում այն երեխին, որ ամեն յիմար ըանից վախենում է: Ի՞նչպէս ենք ասում այն երեխին, որ ամեն ըանից ամաչում է:

4) Ինչո՞ւ մայրը քարկացաւ Լուսնի վրա:

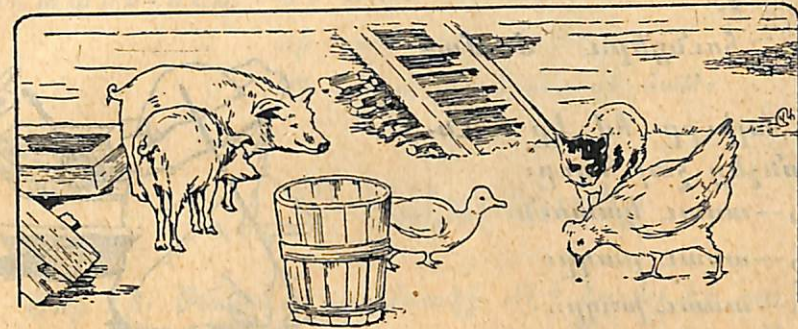
Հանելուկ.—Սև արաքը բխն ոլորեց, հազար-հազար մարդ գլորեց:

17. Մկան տունը

—Ո՞ւր է, Մուկիկ քո բունը,
«Հա, հեռու չի իմ տունը.
Կերթաս էսպէս դու առաջ,
յետոյ քիչ ձախ, յետոյ աջ,
կենես քիչ վեր,
կիջես ցած,
էստեղից էլ

քիչ անցած՝
նորից քիչ ձախ, նորից աջ,
բունս կը գայ, քո առաջ:
Բայց դուռս ու շեմ,
պէտք է ասեմ,
սաստիկ փոքր է, դրրացի,
ներս մըտնելիս կըռացի»:

1) Մուկը ընտանի թէ՛ վայրենի կենդանի է:

18. Չալ հաւի պատմութիւնը

1.

Չալ հաւը քուշուշ էր անում: Մէկ էլ զլուխը վեր քաշեց ու կանչեց.

—Հատիկ եմ գտել, ցորենի հատիկ. Ո՞վ կը ցանի:

—Չէ,—ասաւ կատուն:

—Չէ,—ասաւ բաղը:

—Չէ,—ասաւ խոզը:

—Լաւ, ես կը ցանեմ,—ասաւ հաւը ու ցորենը ցանեց:
Ցորենը բուսաւ, մեծացաւ, հասկը լցւեց ու գլուխը կախեց:

2.

Եկաւ հնձելու ժամանակը:

—Հասկը կախել է զլուխը: Ո՞վ կը հնձի.—
կանչեց չալ հաւը:

—Չէ,—ասաւ կատուն:

—Չէ,—ասաւ բաղը:

—Չէ,—ասաւ խոզը:

—Լաւ, ես կը հնձեմ,—ասաւ չալ հաւը ու ցորենը հնձեց:

3.

Եկաւ աղալու ժամանակը:

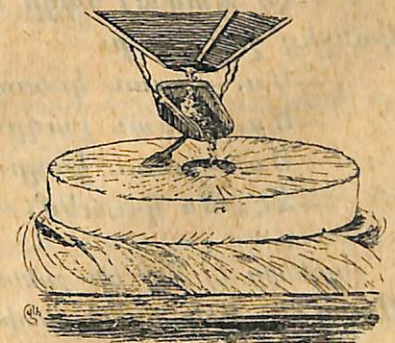
—Էս ցորենը ո՞վ կաղայ,—կանչեց չալ հաւը:

—Չէ,—ասաւ կատուն:

—Չէ,—ասաւ բաղը:

—Չէ,—ասաւ խոզը:

—Լաւ, ես կաղամ,—ասաւ չալ հաւը: Ցորենը տարաւ ջաղաց ու աղաց:

4.

Եկաւ հունցելու ժամահակը:

— Էս ալիւրը ո՞վ կը հունցի, — կանչեց չալ հաւը:

— Չէ, — ասաւ կատուն:

— Չէ, — ասաւ բաղը:

— Չէ, — ասաւ խոզը:

— Լաւ, ես կը հունցեմ, — ասաւ չալ հաւը ու շուր ածաւ, խմորը հունցեց:

5.

Եկաւ թխելու ժամանակը:

— Էս խմորը ո՞վ կը թխի, — կանչեց չալ հաւը:

— Չէ, — ասաւ կատուն:

— Չէ, — ասաւ բաղը:

— Չէ, — ասաւ խոզը:

— Լաւ, ես կը թխեմ, — ասաւ չալ հաւը, խմորը գնդեց ու դրաւ փուռը:

6.

Եկաւ ուտելու ժամանակը:

— Էս թափայ հացը ո՞վ կուտի, — կանչեց չալ հաւը:

— Ե՛ս, — ասաւ կատուն:

— Ե՛ս, — ասաւ բաղը:

— Ե՛ս, — ասաւ խոզը:

— Չէ՛, ես կուտեմ, — ասաւ չալ հաւը ու կերաւ:

Յորենից էլ ի՞նչ են շինում:
Առաժ. — Բան դրին՝ փախաւ,
հաց դրին՝ հասաւ:

Շուտասելուկ. — Մի տաշտ հով ճաթ,
մի տաշտ տաք ճաթ,
մի տաշտ ճաքճըքոտած ճաթ:

19. Անկոչ հիւրեր

Շոք էր: Բակում իր տնակի մէջ ձգւել էր շունը. Իոնչը դրել էր երկու թաթերի վրա ու աչքերը խփել: Առջևը դրած էր լափի ամանը:

Երկու ճնճղուկ թառ էին եղել դէմուդէմ ցանկապատի վրա ու վաղուց սպասում էին:

— Քնեց, — ասաւ մէ-

կը թևերը շարժելով:

— Չէ, — պատաս-

խանեց միւսը. —

տես, ահանջները

ժափ է տալիս:

— Վախում ես, —

հարցրեց ընկերը:

Ես չեմ վախում:

Արի գնանք:

Ու թռաւ, իջաւ

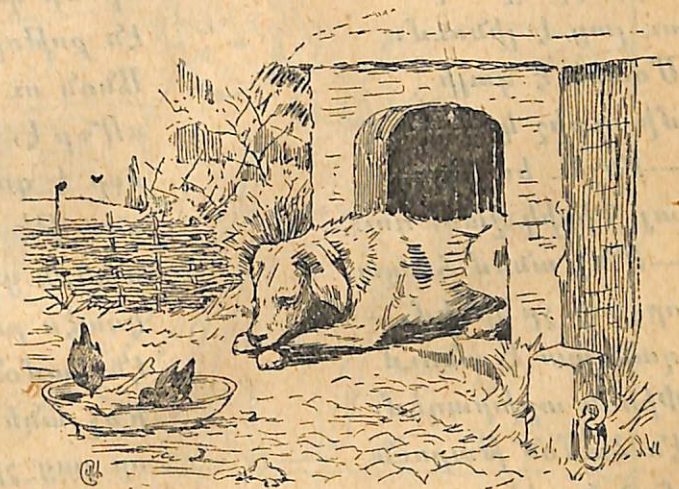
գետնին, շան տնակի

առաջ, յետոյ յանկարծ ցատկեց ամանի եզերքին ու տիկ, տիկ սկսեց արագ կտցահարել:

Ընկերն էլ սիրտ առաւ, ցանկապատից թռաւ ցած ու երկուսով շտապ-շտապ կտցահարում էին:

Տրկտրկոցից շունը դարձնեց, աչքերից մէկը բաց արաւ, քիչ նայեց անկոչ հիւրերին, մի բան մոռաց քթի տակ ու նորից աչքը փակեց...

Շունը ի՞նչ մոռաց քթի տակին:

20. Փիսիկի գանգաւոր

Փիսիկը նըստել
մի մուկ անկիւնում,
ուները կիտել
ու լաց է լինում:
Մօտիկ է գալի
մի ուրիշ կատու.
— Ի՞նչ ես լալի,
այ Փիսիկ ջան, դու...
— Ի՞նչ անեմ հապա,
որ լաց չը լինեմ, —
գանգաւոր է անում
Փիսուն տըխրադէմ.
էն Համօն թաքուն
մածոնը կերաւ,
գընաց տատի մօտ
ինձ վրա դըրաւ:
Հիմի տատիկի

ետեից ընկած,
ինձ են ման գալի
մի-մի փէտ առած
էն քոթոթ Սուրէնն,
Անօն ու Մօսօն.
«Ո՛ւր է, ասում են,
ո՛ւր է գող Փիսուն,
ախ, թէ մի գըտանք,
մածոն ցոյց կը տանք...»
էսպէս բան սարքեց
էն Համօն իմ դէմ.
Ի՞նչ անեմ հապա,
որ լաց չը լինեմ...
Ու Փիսուն նըստել
մի մուկ անկիւնում,
ուները կիտել
ու լաց է լինում:

21. Խելօք երեխաներ

1.

Քուրիկն ու Սուրիկը գնում էին տատիկի մօտ: Երբ հա-
սան փոքրիկ գետակին, տեսան որ տախտակը չը կայ, որի
վրայով միշտ գնում-գալիս էին:

Իսկ տատիկը խիստ արգելել էր՝ երբէք ջուրը չը մօնեն,
որ կօշիկները թաց չանեն ու չը հիւանդանան:

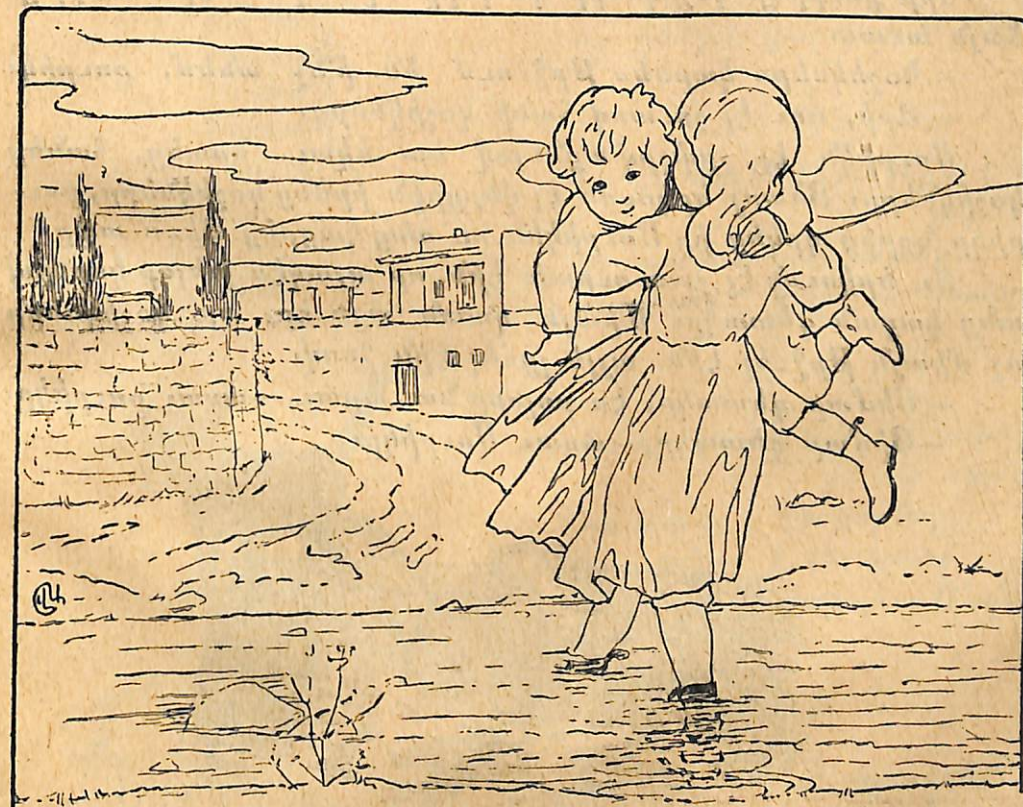
Քուրիկն ու Սուրիկը նայեցին իրար:

— Ի՞նչ անենք, Սուրիկ, որ մեր կօշիկները թաց չը լինեն, —
ասաւ քուրիկը:

— Ի՞նչ անենք, քուրիկ, — ասաւ Սուրիկը:

Ու սկսեցին միտք անել: Այնքան միտք արին, այնքան,
որ իսկի այդքան միտք չէին արել:

2.

— Գտայ, Սուրիկ, — ասաւ յանկարծ քուրիկը: — Ես քեզ կը
խաղաեմ ու ջրի միջով կը տանեմ մէկէլ ափը. քո կօշիկները
կը մնան չոր: Վերջն էլ դու կը գաս, ինձ կը տանես, իմ կօ-
շիկներն էլ կը մնան չոր:

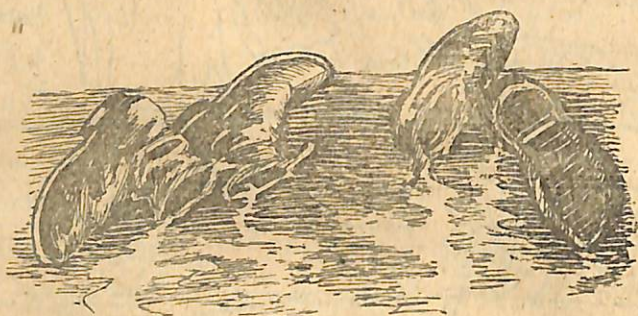
Սուրիկը շատ ուրախացաւ իր խելօք քրոջ ասածի վրա:
Քուրիկը նրան գրկեց ու չըմփ, չըմփ, մտաւ ջուրը:

Ձրի կէսը հասաւ թէ չէ, կանգ առաւ:
 — Ինչո՞ւ չես գնում, — հարցրեց Սուրիկը:
 — Սուրիկ, կօշիկներս կարծես թրջուում են, — ասաւ քու-
 րիկը: — Լաւն էն է, ցած արի, դու էստեղ մի քիչ սպասի, մին-
 չէ ես գնամ ափը, կօշիկներս հանեմ, ետ գամ, բեզ տանեմ:
 — Լաւ, — ասաւ Սուրիկը: — ու, չըմփ, ցատկեց ջրի մէջ,
 կանգնեց գետի մէջտեղը, մինչև որ քուրիկը գնաց ափը, որ կօ-
 շիկները հանի, ետ գայ, նրան տանի:

3.

Երբ քուրիկը կօշիկների կապերը արձակում էր, Սուրիկը ձայն տաւ:

— Կօշիկներս կարծես թրջուում են. ի՞նչ անեմ, քուրիկ:
 — Արի, դու էլ շուտով հանի կօշիկներդ:
 Սուրիկն էլ չըմփացնելով ետ եկաւ, նստեց, հանեց
 կօշիկները: Յետոյ երկուսն էլ վերցրին իրենց կօշիկները, քու-
 րիկը նորից գրկեց իր Սուրիկին ու անց կացրեց միւս ափը:
 Ու երկուսն էլ շատ ուրախ էին, որ այսպէս խելօք կերպով
 անց կացան գետակը: Միայն վառն այն էր, որ կօշիկները
 ոչ միայն թրջւել էին, այլև լցւել էին ջրով:
 — Յիմար գետակը, էս բոլորը նա արաւ, — ասաւ քուրիկը:
 — Յիմար գետակը, — ասաւ Սուրիկը:

Խելօք երեխաները ի՞նչ պիտի անէին, որ կօշիկները չը թրջւէին:

Ա. ռ. ա. ծ. — Ձուրն իր ճամփէն կը գտնի:

Հանելուկներ. — 1) էս կողմը դար, էն կողմը դար, մէջն անդադար:
 2) Ձին գնաց, թամբը մնաց:

22. Իս են ե...

1.

Էս էն տունն է, որ շինել է
 վարպետ Օհանը:

2.

Էս էն ցորենն է, որ պահած է
 էն տանը,
 որ շինել է վարպետ Օհանը:

3.

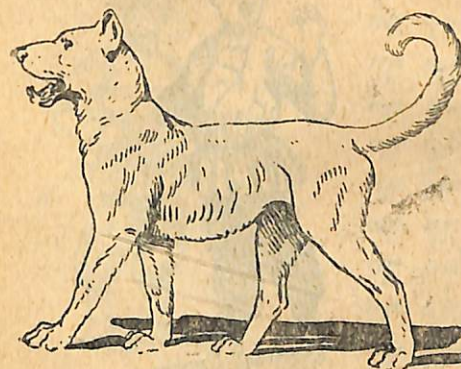
Էս էն մուկն է, որ կերել է էն
 ցորենը,
 որ պահած է էն տանը,
 որ շինել է վարպետ Օհանը:

4.

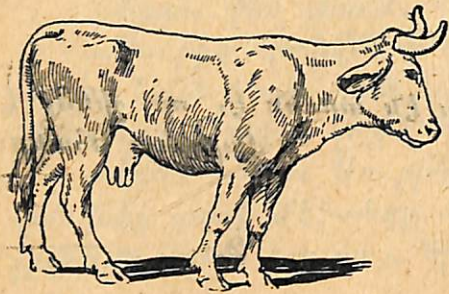
Էս էն կատուն է, որ բռնել է
 էն մկանը,
 որ կերել է էն ցորենը,
 որ պահած է էն տանը,
 որ շինել է վարպետ Օհանը:

5.

Էս էն շունն է, որ գրգել է էն
 կատին,
 որ բռնել է էն մկանը,
 որ կերել է էն ցորենը,
 որ պահած է էն տանը,
 որ շինել է վարպետ Օհանը:

6.

էս էն կոփն է՝ կէռ պողաւոր,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գըզել է էն կատին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

7.

էս էն աղջիկն է, որ կթել է
էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գըզել է էն կատին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

8.

էս էն տղան է, որ ուզել է էն
աղջկանը,
որ կթել է էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գըզել է էն կատին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

9.

էս էն տէրտէրն է, որ պսակել
է էն տղին,
որ ուզել է էն աղջկանը,
որ կթել է էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գըզել է էն կատին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

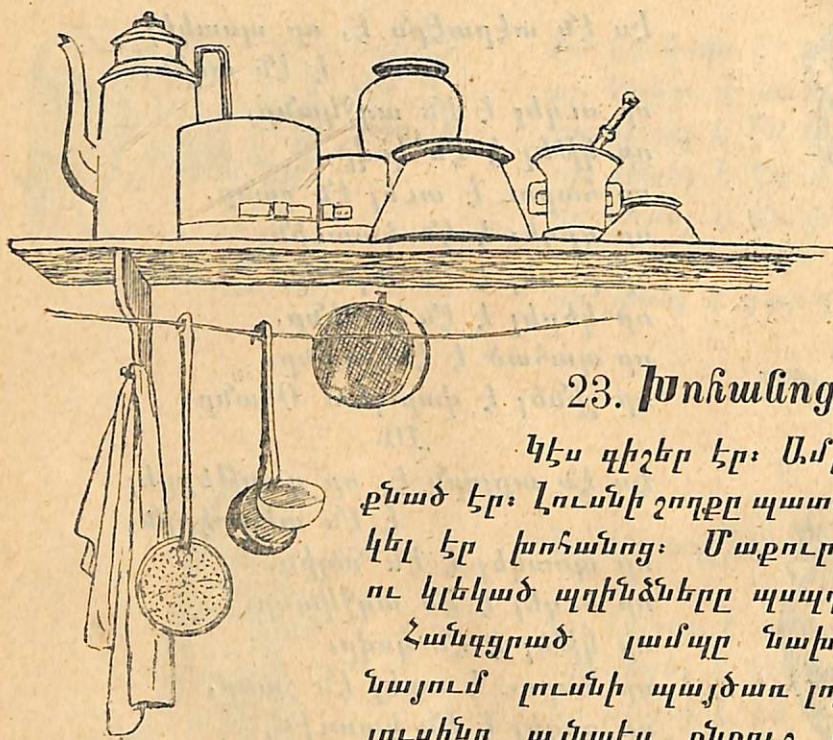
10.

էս էն աքլորն է, որ զարթեցրել
է էն տէրտէրին,
որ պսակել է էն տղին,
որ ուզել է էն աղջկանը,
որ կթել է էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գըզել է էն կատին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

11.

էս էլ էն վարպետ Օհանը,
որ մորթել է էն աքլորին,
որ զարթեցրել է էն տէրտէրին,
որ պսակել է էն տղին,
որ ուզել է էն աղջկանը,
որ կթել է էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գըզել է էն կատին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

23. Խոհանոցում

Կէս գիշեր էր: Ամբողջ տունը քնած էր: Լուսնի շողքը պատուհանից ընկել էր խոհանոց: Մաքուր ամանները ու կլեկած պղինձները պսպղում էին:

Հանգցրած լամպը նախանձով էր նայում լուսնի պայծառ լոյսին, բայց լուսինը այնպէս քնքուշ էր ժպտում

նրան, որ նա իսկոյն հանգստացաւ:

Պղինձները, տապակը, սամովարը, սրճամանը, քամիչը, շերեփը—բոլորն էլ փայլում էին ու հպարտ նայում էին իրար: Վիճում էին թէ ո՞րն է իրենց մէջ ամենից փայլունը:

—Ես,—բացականչեց ուռած սամովարը խռպոտ ձայնով:—Տեսէք, իմ ոսկի ճառագայթները ինչպէս են վառւում:

Ո՛հ, ես եմ փայլունը,—զրնգաց սպիտակ սրճամանը՝ սուր ու բարակ բիթը վեր բաշելով:

—Ապա մի զէսը նայեցէք,—այն կողմից բերանը լայն բաց արաւ ծանր պղինձը:

—Բա ես,—մէջ ընկաւ երկարապոչ շերեփը:

—Դ՞հու ինչ ես ամեն բանի մէջ խառնւում,—չորս կողմից ձայն տւին մեծ ու փոքր պղինձները իրենց դարակից:

Ծակբերան քամիչն էլ ուղղում էր մի բան ասի, որ մէկ էլ լուսինը մտաւ ամպի տակ, յանկարծ խոհանոցը մթնեց, ու ամենքը ձայները կտրեցին:

1) Ինչո՞ւ ամենքը յանկարծ ձայները կտրեցին, երբ խոհանոցը մթնեց:

2) Ասո՞ւ մէկ-մէկ՝ ինչի՞ համար ենք զործածում վերը յիշած ամաններն ու խոհանոցի միւս պիտոյքները:

Ա. ու ա. ծ.—Ամեն բան իր տեղն ունի:

Հանելուկներ.—1) Վերեւ ծակ, ներքեւ ծակ, մէջը լիքը ջուր ու կրակ:

2) Բռնեմ բռնովս մին, թողնեմ տնովս մին:

24. Դժար հանելուկ

Պուղին թաշկինակով տասը ձու էր տանում տուն: Ճամփին պատահեց

իր ծանօթին ու ասաւ.

—Թէ իմանաս՝ թաշկինակումս ինչ կայ, սրա ձւածեղից քեզ էլ կուտացնեմ:

—Ձու,—պատասխանեց ծանօթը:

—Վահ,—զարմացաւ խելօքը.—էտ հնց իմացար: Դէ, էն էլ ասա՝ բանի՞ հատ է: Թէ էտ էլ իմացար, բոլոր տասն էլ քեզ կը տամ:

—Տասը:

—Ա, ախպէր, էտ էլ իմացար,—ասաւ Պուղին ու թաշկինակով ձուն տաւ ծանօթին:

25. Ծոյլ աղջիկը

Բանն ի՞նչ կանեմ՝ կեղտոտ է,
բամբակը կորիզոտ է.
մետաքս պիտի, որ մանեմ,
մաստակ պիտի, որ ծամեմ,
կտերը տիտիկ անեմ,
անցնողին մըտիկ անեմ,
ուտեմ, խմեմ,
մթնի՝ քնեմ:

Առաժ.—Ով ալարի, ոչ դալարի:

Հանելուկ.—Հինգ ախպեր են, չորսը պատ են շարում, մեկը
քար է կրում:

26. Ծոյլ տղան

Ջան, ջան, կիրակի.
վայ, երկուշաբթի:
Նանի ջան, նանի,
փորս ցաւում է,
չեմ գնայ դպրոց:

Ի՞նչ կասէր աշխատասէր տղան, ի՞նչ կասէր աշխատասէր
աղջիկը:

Առաժ.—Գժի համար ամեն օր Ջատիկ է:

27. Պատիկ պատմութիւն

Մի օր Մարիամիկը շփոթեալ մօտեցաւ մայրիկին, ցած
զգեց իր սեռի աչքերը ու ասաւ.

—Մայրիկ ջան, ասում էիր, որ շատ ես սիրում պստիկ

պատմութիւններ:

—Այո, աղջիկս:

—Ուզում ես, մայրիկ, պատմեմ քեզ մի այդպիսի փոք-
րիկ պատմութիւն:

—Պատմի. միայն թէ հին բան չը լինի:

—Ո՛չ, մայրիկ, բոլորովին նոր է: Ես ինքս հէնց այս բո-
պէիս իմացայ մեր դահլիճում:

—Որ այդպէս է՝ պատմի:

—Բայց շատ պստիկ պատմութիւն է, մայրիկ:

—Ոչինչ, աւելի լաւ որ պստիկ է:

—Սկսե՛մ:

—Սկսի:

—Կար ու չը կար...

—Յետո՞յ:

—Կար ու չը կար... մի փոքրիկ կաւէ շնիկ կար...մի սե-
ղանի վրա:

—Է՛հ, Յետո՞յ:

—Յետոյ այն, որ այս բոպէիս այդ շնիկը փշրեցի: Բայց
էլ չեմ անի, մայրիկ, էլ իսկի չեմ անի:

1) Մայրիկը հաւանեց Մարիամի պստիկ պատմութիւնը:

2) Ի՞նչ տեսակ աղջիկ էր Մարիամը:

Հանելուկ.—Փախչում եմ՝ ետեիցս է ընկնում, ետեիցս եմ
ընկնում՝ փախչում է:

28. Կճուճը

Քեռին եկաւ մեր բակը,

լիք կճուճը շալակը.

ուսի թուր կտրուեց,

կճուճն ընկաւ կոտորուեց:

Ի՞նչ կարող էր լինել կճուճի մէջ:

29. Նկարիչն ու մեքենավարը

1.

Երևանդը անպատճառ նկարիչ պիտի դառնայ:

Միշտ մատիտը ձեռքին խաղաղում է ուր որ պատահի. գրքերի լուսանցքին, տետրակների մէջ, սեղանի երեսին, դռների

վրա և տան պատերին:

Հայրն ու մայրը ինչքան նեղանում են, բան չի դառնում:

Այստեղ մի հաստ շուն է նկարած, ոտները կարճիկ ու պոչը երկար. այնտեղ մի փոքրիկ ծառ, վրան լիքը թռչուններ, ամեն մի թռչունը մի հաւի չափ. ու էլ ծաղիկներ, էլ ամաններ:

Մի առանձին թղթի վրա էլ նկարել է պապի պատկերը, փառաւոր միրուքով, մագերը գրգգրգլած, չիբուխը բերանին, ակնոցը աչքին, ձեռքին մի գիրք:

— Զէ, Երևանդը որ մեծանայ, անպատճառ նկարիչ պիտի դառնայ:

2.

Իսկ Երևանդի փոքրիկ եղբայրը, ի՞նչ էք կարծում, ի՞նչ պիտի դառնայ:

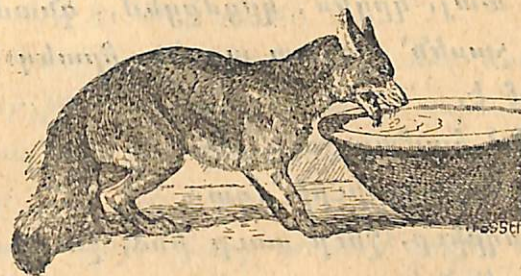
Ամբողջ օրը երկաթուղի է խաղում: Աթոռները շարում է իրար ետևից, կապում է իրար, փխիկին նստեցնում է մէկ աթոռին, մի մուլթաքա էլ նստեցնում է միւս աթոռին, ինքն էլ դառնում է լօկօմօտիւ (տեղաշարժ), լծւում է ու քաշ տալիս:

Քաշ է տալիս սենեակից սենեակ. — հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ, ճամփայ տւէք, ճամփայ, գնացքը գալիս է:

Ի հարկէ որ սա էլ մեքենավար է դառնալու:

Իսկ դո՛ւ ի՞նչ ես դառնալու:

Շ ու տ ա ս ե լ ու կ. — Կարճ-պոչ փոցիս, կարճ-պոչ փոցիս:

30. Պոչատ աղես

Լինում է չի լինում մի պառաւ: Էս պառաւն իր էծը կը թում է, կաթը վէր է գնում, գնում է ցախ ու փէտ բերի, որ կրակ անի, կաթն եփի:

Մի աղէս գալիս է, գլուխը կոխում կաթնի ամանը, ուտում: Պառաւը վրա է հասնում, ցաքատով տալիս է, աղէսի պոչը կտրում: Պոչատ աղէսը փախչում է, գնում է մի քարի վրա կանգնում ու էսպէս խնդրում:

— Տատիկ, տատիկ, պոչըս տուր, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներին հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղէս, որ տեղ էիր:

Պառաւն ասում է.

— Դէ գնա իմ կաթը բեր:

Աղէսը գնում է կովի մօտ:

— Կովիկ, կովիկ, կաթ տուր ինձ, կաթը տանեմ՝ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներին հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղէս, որ տեղ էիր:

Կովն ասում է.

— Դէ գնա ինձ համար խոտ բեր:

Աղէսը գնում է արտի մօտ:

— Արտիկ, արտիկ, խոտ տուր ինձ, խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ, կաթը տանեմ՝ պառաւին տամ,

պառաւր պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Արտն ասում է.

— Դէ գնա ինձ համար ջուր բեր:

Աղւէսը գնում է աղբիւրի մօտ:

— Աղբիւր, աղբիւր, ջուր տուր ինձ, ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ. կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Աղբիւրն ասում է.

— Դէ գնա կուժ բեր:

Աղւէսը գնում է աղջկայ մօտ:

— Աղջիկ, աղջիկ, կուժըդ տուր, կուժը տանեմ աղբիւրին տամ, աղբիւրը ինձ ջուր տայ. ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ. կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Աղջիկն ասում է.

— Դէ գնա ուլունք բեր ինձ համար:

Աղւէսը գնում է չարչու մօտ:

— Չարչի, չարչի, ուլունք տուր, ուլունքը տանեմ աղջկան տամ, աղջիկը ինձ կուժ տայ. կուժը տանեմ աղբիւրին տամ, աղբիւրը ինձ ջուր տայ. ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ. կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Չարչին ասում է.

— Դէ գնա ինձ համար ձու բեր:

Աղւէսը գնում է հաւի մօտ:

— Հաւիկ, հաւիկ, ձու-ձու տուր, ձու-ձուն տանեմ չարչուն տամ, չարչին ինձ ուլունք տայ. ուլունքը տանեմ աղջկան տամ, աղջիկը ինձ կուժ տայ. կուժը տանեմ աղբիւրին տամ, աղբիւրը ինձ ջուր տայ. ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ. կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Հաւն ասում է.

— Դէ գնա ինձ համար կուտ բեր:

Աղւէսը գնում է կալուրի մօտ:

— Կալուր, կալուր, կուտ տուր ինձ, կուտը տանեմ հաւին տամ, հաւը ինձ ձու տայ. ձուն տանեմ չարչուն տամ, չարչին ինձ ուլունք տայ. ուլունքը տանեմ աղջկան տամ, աղջիկը ինձ կուժ տայ. կուժը տանեմ աղբիւրին տամ, աղբիւրը ինձ ջուր տայ. ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ. կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Կալուրի մեղքը գալիս է. մի բուռը կուտ է տալի. Աղւէսը կուտը տանում է հաւին, հաւը ձու է տալի. ձուն տանում է չարչուն, չարչին ուլունք է տալի. ուլունքը տանում է աղջկան, աղջիկը կուժ է տալի. կուժը տանում է աղբիւրին, աղբիւրը ջուր է տալի. ջուրը տանում է արտին, արտը խոտ է տալի. խոտը տանում է կովին, կովը կաթն է տալի. կաթը տանում է տալի պառաւին, պառաւը պոչը տալիս է իրեն, կըցում է, կըցմըցում է, վազում, գնում, իր ընկերներին հասնում:

31. Անվախ Մարիամը

—Մարիամ, գնա մառանից մի բանի կարտօֆիլ բեր,—
կանչեց մայրը խոհանոցից:

Մարիամը յօնքերը կիտեց, դուռնը ծռմռեց: Նա չէր սի-
րում մենակ մառանը գնալ. մկներին վախենում էր:

Բայց չէր ուզում ցոյց տալ թէ վախենում է: Միթէ
ամօթ չէր. ութը տարեկան ահագին աղջիկ մկներին վախենալ:
Բանալիները վերցրեց ու գնաց:

Առաջ մի դռանը ոտով ուժեղ զարկեց, իբրև թէ պատահ-
մամբ, յետոյ էլ շրխկշրխկալով բանալին անց կացրեց կողպէքի
մէջ, որ մկները լսեն ու փախչեն, դուռը աղմուկով բաց
արաւ, ձեռի կողովը ներս շարտեց, բարձր կանչեց— փ՛րշտ,
փ՛րշտ, արագ վազեց ներս ու ինքն էլ չիմացաւ թէ ինչպէս
կողովը լցրեց կարտօֆիլով ու դուռնս պրծաւ: Վազելով ընկաւ
խոհանոց, կողովը դրաւ մայրիկի առջև ու հպարտ-հպարտ ասաւ.

—Բերի, մայրիկ:

Բայց մեր մէջը մնալ՝ մառանի դուռը թողել էր բաց:

1) Ինչո՞ւ էր Մարիամը մառանի դուռը բաց թողել:

2) Բացի մկներին, էլի ի՞նչից են երեխաները զուր վախենում:

32. Կռուկներ

Կը՛ռ կը՛ռ, կըռկըռան

կռուկները հա թռան.

կռուկների թևի տակ

եկաւ գարուն մեր դռան:

Առաժ. — Մարտն անցաւ, դարդն անցաւ:

33. Արագիւնների դարձը

Մի գով առաւօտ էր, երբ արագիւր իջաւ գիւղի վրա իր
հին բունը: Երեխաները բակում խաղում էին:

—Բարով, երեխէք,— ձայն տաւ արագիւր իր բարդու-
ծայրից:

—Արագիւն եկել է, արագիւն եկել է,— ուրախացան երե-
խաները:

—Նոր ի՞նչ կայ մեր գիւղում:

—Է՛, ինչ որ դու գնացել ես, այնքան բան է պատահել,—
պատասխանեց մանուկներից մէկը:— Այնպէս ցո՛ւրտ էր, այն-
պէս ձմեռ: Դու գլուխդ լաւ պրծացրիր:

—Ափսոս այստեղ չէիր, քրոջս մարդու տէինք,— շտապով
յայտնեց միւսը.— հարսանիք արինք, բէֆ արինք:

—Ինձ համար հայրիկս Նոր-Տարուն կրունկով կօշիկներ
առաւ,— ցոյց տաւ իր կօշիկները մէկ ուրիշը:

—Իսկ ես արդէն դպրոց եմ գնում,— սկսեց մի փոքրիկ
աղջիկ:

—Չե՞ որ արագիւր
դեռ այստեղ էր, որ
քեզ դպրոց տա-
րանք,— կտրեց նրա
խօսքը մեծ եղբայ-
րը.— Ո՛րք էիր լաց
լինում, չէիր գնում:

—Ե՞ս... Է՞ս...—

կմկմաց աղջիկը: Ու
նորից դարձաւ ա-
րագիւն.

—Բայց հիմա ես արդէն ազատ կարդում եմ:

Արագիւր բարդու ծայրից ծանր-ծանր գլուխը ժաժ տաւ:

—Լաւ, լաւ, շատ լաւ ես անում:

1) Փոքրիկ աղջիկը առաջ ինչո՞ւ չէր ուզում դնայ դպրոց եւ հիմի
ի՞նչ է ուրախ:

2) Դու ինչ նորութիւն կը յայտնէիր արագիւնին:

3) Վերեւի պատկերում արագիւնները ո՞ր ժամանակն են նկարած:

34. Գարնան սախներ

Մարտը տալիս է ձնծաղիկ,
ապրիլը կապոյտ մանուշակ,
մայիսին բացւում է վարդը,
սոխակը երգում անուշակ:

35. Խեղօք հաշիւ

Մի աղբատ տղայ կանգնել էր փռան առջև ու ախորժա-
կով նայում էր տաք-տաք բլիթներին:

Մտնում է ներս ու հարցնում.

— Ի՞նչ արժէ բլիթը:

— Վեցը հինգ կոպէկ:

— Վեցը հինգ կոպէկ, հա՛. ուրեմն հինգը չորս կոպէկ,
չորսն էլ երեք կոպէկ, երեքը երկու, երկուսը մէկ, իսկ մէկը
անփող: Մէկը ինձ հերիք է. տւէք ինձ մէկը:

1) Տղան բլիթը ստացան:

2) Ճիշտ էր նրա հաշիւը:

36. Մեղու

Ահա ծագեց արեգակը,
ահա ծաղկեց մանուշակը,
մեղուն թողեց իր փեթակը,
տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղիկներին,
մեղը բերաւ փոքրիկներին,
կըճ ու խայթոցն էլ չարերին,
կըսկըծալով, կըսկըծալով:

37. Բնի մէջ

Մի ծառ:

Դաշտում մի ծառ:

Դաշտում մի կանաչ ծառ:

Մի բուն:

Ծառի վրա մի բուն:

Դաշտում ծառի վրա մի բուն:

Չորս ձու:

Չորս կապտաւուն ձու:

Բնի մէջ չորս կապտաւուն ձու:

Դաշտում ծառի վրա էն բնի մէջ չորս
կապտաւուն ձու:

Մի թռչուն:

Մի մարիկ թռչուն:

Չորս կապտաւուն՝ ձուի վրա մի մարիկ թռ-
չուն:

Դաշտում կանաչ ծառի վրա էն բնի մէջ թռչաւ է նստել
մի մարիկ թռչուն:

Ճուտիկներ:

Փոքրիկ ճուտիկներ:

էն բնի մէջ չորս ճուտիկներ:

Դաշտում կանաչ ծառի վրա էն բնի մէջ
ծըլծըլում են չորս փոքրիկ ճուտիկներ:

Թռի, մարիկ, թռի,

Փոքրիկները ուտել են ուզում:

Ուրիշ ի՞նչ կենդանի գիտես, որ ձեռք է դուրս գալիս:

38. Նապաստակի քացին

Մեր տան առաջ պարտէզ կայ,
պարտէզի մէջ մի ծառ կայ,
ծառի վրա մի բուն կայ,
բնի մէջը մի ձու կայ,
ձրւի մէջը նապաստակ.
Փախի, թէ չէ քացի կը տայ:

Առաժ.—Աստած ազատի նապաստակի քացուց:

Շուտասելուկ.—«Փոկակապ Ակոփ ապի, ինձ համար մի փոկ կապի, քեզ ասեմ՝ փոկակապ Ակոփ ապի»:

39. Ո՞վ է մեղաւորը

Սարդը կախ էր արեւ իր բարակ
թելը ծառի ճիւղից ու վայր իջել:
Ճուտիկը, Մուտիկը և Ճիւղտու-
րիկը, Չալ հաւիկի գիժ վառիկները,
նրան տեսան:

—Ի՞նչ է,—ճւղտուտիկը:

—Չէ, ի՞նչ է,—ճւղտուտիկը:

—Չէ, ի՞նչ է, ի՞մը,—ճրկճրկաց Ճը-
խըլտուրիկը:

Ու երեքն էլ իսկոյն վազեցին,
որ սարդը բռնեն և ուտեն:

Ճուտիկը վազեց՝ անփետուր թևե-
րը թափ տալով:

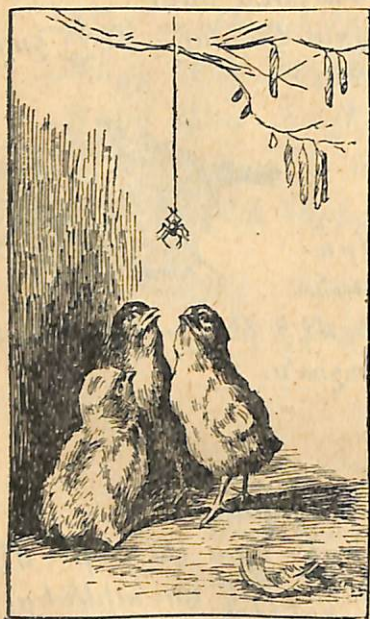
Մուտիկը վազեց՝ բարակ վիզը ձիգ տալով:

Ճիւղտուրիկը վազեց՝ իր փնասած կարմիր ոտը կաղէ-
կաղ քաշ տալով:

—Հեռացէք, ի՞նչ է,—վրա պրծաւ Ճուտիկը:

—Կորէք, ի՞նչ է,—հրեց Մուտիկը:

—Չեղ ո՞վ է տալիս,—բոթեց Ճիւղտուրիկը:

Իրար այնքան բոթեցին, հրեցին, որ սարդը չը սպասեց էլ
ու իր թելովը վեր փախաւ:

Վեր փախաւ ու վերեւից նայում էր թէ ինչպէս էին կըռ-
ւում փոքրիկները ու իրար կտցահարում:

—Հիմի էս ի՞նչ արիք,—ճւղտուտիկը:

—Դուք վախեցրիք,—ձուտիկը:

—Իմ սարդը ինչո՞ւ փախցրիք,—լաց էր լինում Ճիւղտու-
րիկը:

Երեքից ո՞վ էր մեղաւորը:

Առաժնեք.—1) Շները իրար հետ կուեցին, ճամփորդի բանը աշողեց:

2) Հաւը երազում կուտ կը տեսնի:

40. Ծիտիկի օրօրքը

Կախած է ճիւղքից
ճօճը ծիտիկի.

փրչի, հովիկ, փրչի,
ճօճն օրօրւի, տանի-
բերի.

նանի, ծիտիկ, նանի:

Ծիտիկը անուշ երազ է տեսնում.

փրչի, հովիկ, փրչի,

ճօճն օրօրւի, տանի-բերի.

նանի, ծիտիկ, նանի:

Քայց տես, ծիտիկը քնից չը զարթնի,

կամաց փրչի, կամաց,

ճօճն էլ զգուշ տանի-բերի.

նանի, ծիտիկ, նանի:

41. Ծիտը

1.

Լինում է չի լինում մի ծիտ:

Մի անգամ էս ծիտի ոտը փուշ է մտնում: Դէս է թռչում, դէն է թռչում, տեսնում է՝ մի պառաւ փէտի է ման գալի, ուզում է թոնիր վառի, հաց թխի: Գնում է ասում:

—Նանի ջան, նանի, ոտիս փուշը հանի, թոնիրդ վառի, ես էլ գնամ քուշուշ անեմ, գլուխս պահեմ:

Պառաւը փուշը հանում է, թոնիրը վառում:

Ծիտը գնում է, ետ գալի թէ՛ իմ փուշը ետ տուր ինձ:

Պառաւն ասում է.—Փուշը թոնիրն եմ գցել:

Ծիտը կանգնում է թէ՛

—Իմ փուշը տուր, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, լօշիկդ առնեմ, դուրս թռչեմ:

Պառաւը մի լօշ է տալի: Ծիտը լօշն առնում է թռչում:

2.

Գնում է տեսնում՝ մի հովիւ անհաց կաթն է ուտում: Ասում է.

—Հովիւ ախպէր, կաթն ինչո՞ւ ես անհաց ուտում: Այ, լօշը առ, կաթնի մէջ բրդի, կեր. ես էլ գնամ քուշուշ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի թէ՛ լօշս տուր:

Հովիւն ասում է.—Կերայ:

—Չէ, ասում է, իմ լօշը տուր, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, գառնիկդ առնեմ, դուրս թռչեմ:

Հովիւը ճարահատած մի գառն է տալի: Առնում է թռչում:

3.

Գնում է տեսնում մի տեղ հարսանիք են անում, մսացու չունեն, որ մորթեն:

Ասում է.—Ի՞նչ էք մորթել: Այ, իմ գառն առէք, մորթեցէք, բէֆ արէք: Ես էլ գնամ քուշուշ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի թէ՛ իմ գառն տւէք:

Ասում են.—Մորթել ենք, կերել, ռրաեղից տանք:

Սա կանգնում է թէ՛ չէ, իմ գառն տալիս էք տւէք, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, հարսին առնեմ, դուրս թռչեմ:

Ու հարսին առնում է թռչում:

4.

Գնում է գնում, գնում է տեսնում՝ մի աշուղ մի ճամփով գնում է:

Ասում է.—Աշուղ ախպէր, առ էս հարսին, պահի քեզ մօտ: Ես էլ գնամ քուշուշ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի, աշուղի առաջը կտրում թէ՛ իմ հարսն ինձ տուր:

Աշուղը ասում է.—Հարսը գնաց իրենց տուն:

Սա թէ՛ չէ, իմ հարսը տուր, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, սաղիկդ առնեմ, դուրս թռչեմ:

Աշուղը սաղը տալիս է իրեն:

Սա գն առնում է, ուսը գցում, թռչում, մի տեղ նստում է, սկսում է ածել ու ճրտւում ալով երգել.

Ծընգը, մընգը,

փուշիկ տւի, լօշիկ առայ,
լօշիկ տւի, գառնիկ առայ,
գառնիկ տւի, հարսիկ առայ,
հարսիկ տւի, սաղիկ առայ,
սաղիկ առայ, աշուղ դառայ,
ծընգը, մընգը,
ծիւ, ծիւ:

Ծիտիկը ինչո՞ւ սաղը իրեն պահեց:

Հանելուկ.—Ալալա, բալալա, բեր խաղ արա, տա՛ր կախ արա:

Շուտասելուկ.—«Քեռի, էլի էն լաւ ալրէն առ.

էն լաւ ալրէն էլի առ, քեռի»:

42. Ծիտ

Հոռոին գնաց բանջարի,
բանջար չեղաւ՝ խոտ եղաւ,
խոտի տակին ծիտ եղաւ,
ծըլ-ըլալէն դուրս թռաւ:
Ծիտը թռաւ գերանին,
կանաչ խոտը բերանին:

43. Գիծ քամին

Փոթորիկ պապը մի գիծ
տղայ ունի, անունը Քամի:
Իսկի չի կարողանում հանգիստ
նստի, միշտ մի անկարգութիւն
պիտի անի:

Մին էլ տեսար մէկի գըլ-
խարկը թոցրեց գլխից, միւսի
հովանոցը շուռ տաւ ու ին-
քը շըւշըւալով փախաւ գնաց:

Գնաց յարձակեց տան-
տիկնոջ փռած լւացքի վրա.
շապիկը շարտեց, գցեց հարե-
ւանի բակը, թաշկինակը հա-
նեց կտուրը ու ինքը ընկաւ փողոցները:

Փողոցների փոշին հաւաքեց, վեր կալաւ լցրեց անցնող-
ների աչքն ու բերանը, ինքը, վըճզ, թողեց,՝ կորաւ:

Ինչ կորաւ: Մին էլ ահա ներս ընկաւ բաց լուսամուտից,
փչեց, հանգցրեց ճրագը, բեզ թողեց մթնումը ու սուլելով,
ծիծաղելով վառարանի ծակից դուրս փախաւ:

Գիծ է, գիծ:

Էլ ուրիշ ինչ գծութիւններ է անում քամին:

Հանելուկ.—Ոտները կրակում, գլուխը երկնքում:

44. Քամին

—Ո՛ւ-նւ-նւ...

Քամին է, քամին,
տես անգգամին.

բերան չունի՝ փըշում է,
թևեր չունի՝ թըռչում է,
ձեռքեր չունի՝ քաշում է,
իմ փոքրիկին քըշում է:

Կորի, դու քամի,
անպիտան քամի:
Մի վախի, ջանիկ,
փէշըս պինդ պահի,
ես թող չեմ անի,
քամին բեզ տանի:

45. Ժամացոյց

—Չը՛խկ-չը՛խկ, չը՛խկ-չը՛խկ,—հանդարտ ու միակերպ
գնում գալիս է Ժամացոյցի ճօճանակը:

—Վեր կաց, վեր կաց, Գուրգէն, արգէն եօթը խփել է,—
զարթեցնում է մայրիկը տղին:

Թող մի քիչ էլ քնեմ,—խնդրում է Գուրգէնը ձրգձրգե-
լով:—Մեր Ժամացոյցը առաջ է վազում:

—Ո՛ւ-նւ, ո՛ւ-նւ,—պատասխանում է Ժամացոյցը պատից:

Գուրգէնը գալիս է դպրոցից, վերարկուն հանում է,
գլխարկը դէն շարտում:

—Ե-կա՛ր, ե-կա՛ր,—ողջունում է նրան Ժամացոյցը:

—Ո՛ւֆ, դեռ մէկը չը կայ, իսկ հայրիկը միշտ երկուսին է գալիս:

Ու Գուրգէնը կանգնում է ժամացոյցի առջև, ոտը գետնին է զարկում ու կանչում:

Ի՛նչ դանդաղ ես բանում, ժամացոյց: Մի քիչ շուտ, ես շատ եմ սոված:

—Ես-չէ, ես-չէ,—ծաղրում է նրան ժամացոյցը, իր երկար ճօճանակը հանգիստ աջ ու ձախ շարժելով:

Թէյը վաղուց հաւաքել են: Դուրսը վաղուց մթնել է:

Գուրգէնը նոր է նստել դասերը սերտելու:

Իսկ ժամացոյցը ահագին աչքը չռել՝ նայում է ու կրկնում:

—Ա՛յ-այ-այ-այ:

1) Ի՞նչպիսի տղայ էր Գուրգէնը:

2) Ժամացոյցը մըր է քնում:

Առաժ.—Այսօրւայ գործը վաղւան մի թողնի:

46. Արտուտիկ

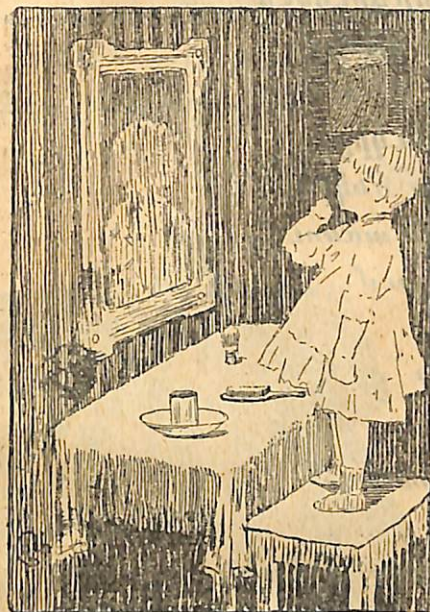

Արտուտիկ,
նախշուն տոտիկ,
իջնեն կալեր
գողտիկ-մողտիկ,
ընտրեն քարեր,
ուտեն կուտիկ,
կը ծըլւըլան
կըլթիկ-կըլթիկ:

Արտուտիկը ամենից քաղցը մըր է երգում:

47. Ո՛ւր կորաւ

Փորրիկ Վաչիկը սենեակում մենակ էր: Տեսաւ սեղանի

վրա շորի խոզանակը: Աթոռը քաշեց սեղանի առջև, բարձրացաւ, խոզանակը վերցրեց, ուզում էր իջնի. մին էլ յանկարծ ի՞նչ տեսաւ:

Մի սիրուն գանգուր տղայ, կարծես միւս սենեակից, նայում է իրեն:

—Վահ, էս հրտեղից եկաւ: Վաչիկը զարմացած մի քիչ մտիկ տւաւ ու ժպտաց:

Տղան էլ էնտեղից ժպտաց: Էս շատ դուր եկաւ Վաչիկին ու կանչեց.

—Արի, խաղ անենք. ես էնպէս լաւ ձի ունեմ:

Տղան էլ էնտեղից ձեռքով արաւ ու մի բան ասաւ, բայց էնպէս ցած, որ Վաչիկը բան չը հասկացաւ:

—Ի՞նչ ես ասում. է՞ս գամ: Ձէ, ես քեզ մօտ չեմ ուզում:

դու արի էստեղ:—Ասաւ ու գլուխը թափ տւաւ:

Նա էլ էնտեղից գլուխը թափ տւաւ:

Էս մինը Վաչիկին դուր չեկաւ: Քիթ ու մուկը հաւաքեց ու բռունցք ցոյց տւաւ:

Նա էլ էնտեղից ցոյց տւաւ իր բռունցքը:

Վաչիկը բարկացաւ ու հանեց լեզուն:

Իսկոյն տղան էլ հանեց լեզուն:

Վաչիկը կատաղեց, խոզանակն առաւ ու մէկ էլ, շրջիկ, պատից կախած հայելին կտոր-կտոր եղաւ, թափւեց գետին:

Մայրիկը ձայնից ներս վազեց սենեակը, իսկ Վաչիկը ապշած մնացել էր աթոռի վրա ու նայում էր թէ էս ո՞ւր կորաւ էն սատանայ տղան:

Էլ ի՞նչի մէջ մարդ կարող է տեսնել իր պատկերը:

48. Կ ի թ

—Ասա, տեսնեմ, մեր գիւղում
կովերն ի՞նչպէս են կթում:

—Ահա այսպէս են կթում.

ծիծը խլում հորթուկից,
հորթը կապում մօր ծնկից,
կովկիթն իրենց գոգն առնում,
կովի կողքին կըկըզում.

փը՛22—բը՛ժժ,

փը՛22 —բը՛ժժ:

- 1) Ուրիշ ո՞ր կենդանիներին են կթում.
- 2) Կաթը ինչո՞ւ են կթում:
- 3) Ինչո՞ւ են կթելիս հորթը կովի ծնկից կապում:

49. Սահակի երգը

Շուշիկը հիւանդացել էր: Նրան
մանկանոցից հեռացրին ու պառկեց-
րին ընդարձակ դահլիճում, մայրի-
կի ննջարանի կողքին:

Այդ օրւանից նրա եղբայր Սահակը
մանկանոցում հէնց որ անկողին էր մտնում, սկսում էր բարձր
ձայնով երգել: Սմեն երեկոյ, մէկը միւսի ետեւից, երգում էր
իր գիտեցած բոլոր երգերը:

Մի իրիկուն էլ, երբ սկսեց երգել, մայրիկը մտաւ նրա
սենեակը ու ասաւ.

—Սուս կաց, հերիք է ինչ երգեցիր. քնի:

Բայց չէ՞ որ Շուշիկը դեռ քնած չի, մայրիկ,—պա-
տասխանեց Սահակը:

—Ի՞նչ անենք որ քնած չի:

—Ես երգում եմ, մայրիկ ջան, մինչև որ Շուշիկը քնի:
Նա էնտեղ մենակ վախենում է:

—Դէ լաւ, լաւ, երգի, ես չէի իմանում, հոգիս: Երգի,
մինչև Շուշիկը քնի:

50. Ոնց են հարում խնոցին

Թոկը ծառից կապեցին,
հաստ խնոցին կախեցին,
երկու ծայրից բռնեցին,
տարան, բերին, շարժեցին,
թըլթկ—շըլթկ,
շըլթկ—թըլթկ,
ահա այսպէս հարեցին,
դեղին կարագ հանեցին:

- 1) Կարագը ի՞նչից հանեցին:
- 2) Կարագը հանելուց յետոյ՝ խնոցում ի՞նչ մնաց:
- 3) Չեզ մօտ էլ այսպէս են խնոցի հարում:

51. Խնոցի

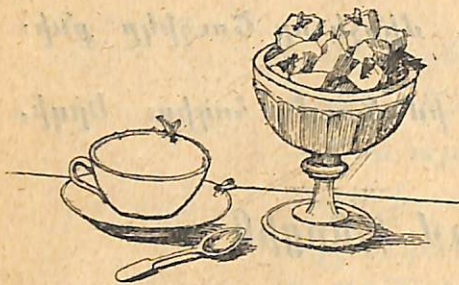
Հարի, հարի, խնոցի,
մէջըդ բարի, խնոցի,
ունկըդ բարակ, խնոցի,
մէջըդ կարագ, խնոցի:

52. Քեռին մտել է

Գորտը գորտին կանչում է:
—Քեռին մեռել է, քեռին մեռել է:
—Ե՞րբ, ե՞րբ, ե՞րբ:
—Մէ-կէ-կէլօրը, մէ-կէ-կէլօրը:
—Ղոթթ, ղոթթ, ղոթթ:

53 Ճանճերի գրոյցը

Իրիկունը ճանճերը հաւաքել էին առաստաղին ու գրոյց էին անում:

—Տըզզ, տըզզ, ի՞նչ լաւ կին է Սօֆիա մայրիկը,—ասում էր մի ճանճ շաքարոտ ոտները լիզելով:—Ամբողջ օրը շարձարւում է մեզ համար:

Թէյի ժամանակ լիք շաքարամանը բերում է դնում մէջտեղը: Մեզ համար անուշ է պատրաստում, կանֆետ է հանում, բոլորը մեզ համար:

—Տըզզ, տըզզ,—մէջ մտաւ մի ուրիշը:—Այն օրն էլ երեխաները մեր խաղողը ուտում էին, եկաւ խեց, դրաւ պահարանի գլխին, որ մենք ուտենք:

—Իսկ այն արջի նման մարդը, որ հայրիկ են ասում,—դարձեալ սկսեց առաջինը,—ինչ անպիտան մարդ է: Մի տեսակ բան է ծխում, ծխով տունը լցնում է, քիչ է մնում խեղդուէս: Առջին էլ փոքրիկ ամանով մի բան է դրել, որ ինքը թանաք է ասում: Այն օրը փորձեցի, համը տեսայ. թո՛ւ, այնպէս դառն էր. քիչ մնաց՝ մէջն էլ խեղդուէի: Շատ անպիտան մարդ է, շատ:

—Օֆ,—հառաչեցին բոլոր ճանճերը միասին,—ափսոս չի Սօֆիա մայրիկը:

1) Սօֆիա մայրիկն էլ սիրո՞ւմ էր ծանձերին:

2) Հապա ինչո՞ւ էր այնպէս հոգ քաշում ծանձերի համար:

Առաժ.—էշն ընկաւ գարու հորը.

ասաւ՝ էս լաւ է քանց իմ ախոռը:

54. Կատու

Կատուն եկաւ փիսիկ-փիսիկ, հազար նազով, ինչպէս հարսիկ. դունչը սրբեց թաթիկներով, մազը սանրեց շանչիկներով: Կատո՛ւ, կատո՛ւ, է՛ր ես տըտում. թէ՞ մկներն են այսօր արթուն:

55. ***

Փոքրիկ Արտաշէսը շրշրւացնելով գնում էր ձորով: Յանկարծ լսեց, որ մի ուրիշն էլ է շրւացնում: Հէնց իմացաւ՝ ընկերն է, կանգնեց, ձայն տաւ.

—Վահան, դո՛ւ ես:

—Ե՛ս...

—Ատա՛, մեր հորթը ո՞ւր գնաց. տեսա՞ր:

—Սա՛ր...

—Հանա՞ք ես անում, ի՞նչ է:

—Չէ՛...

—Վա՛յ, էտ հօ գէլը կո՛ւտի:

—Ուտի՛...

Արտաշէսը լալով վագեց տուն. տեսաւ՝ հորթն էլ է տանը, Վահանն էլ:

1) Հապա ո՞վ էր Արտաշէսին պատասխան տուող:

2) Ի՞նչ դնե՞ք այս պատմութեան վերնագիրը:

Առաժներ,—1) Դատարկ կարասը մեծ ձայն կը տայ:

2) Կարասումը ինչ ձայն տա՞ս՝ էն կը լսես.

29. Նկարիչն ու մեքենավարը	74	43. Գիժ քամին	86
30. Պոչատ աղւէսը	75	44. *Քամին	87
31. Անվախ Մարիամը	78	45. Ժամացոյց	87
32. *Կռունկներ, ժողովրդ.	78	46. *Արտուտիկ, ժողովրդ.	88
33. Արագիլների դարձը	78	47. Ուր կորաւ	89
34. *Գարնան ամիսները	80	48. *Կիթ, Ա. Արարատեանի	90
35. Խելօք հաշիւ	80	49. Սահակի երգը	90
36. *Մեղու, ըստ Գ.-Ք.	80	50. *Ոնց են հար. խնոցին, Ա. Ա.	91
37. Բնի մէջ	81	51. *Խնոցի, ժողովրդ.	91
38. *Նապաստակի քացին	82	52. *Քեռին մեռել է, ժողով.	91
39. Ո՞վ է մեղաւորը	82	53. Ճանճերի զրոյցը	92
40. *Ծիտիկի օրօրքը	83	54. *Կատու, Գ. Ք.	93
41. Ծիտը	84	55. Արձադանք	93
42. *Ծիտ, ժողովրդ.	86	56. Ծաի զարմանքը	94

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

1. Անտառ	35	7. Սամովար	71
2. Մատ, մատանի	57	8. Ճրագ	71
3. Անկողին	58	9. Միլեր	72
4. Գիշեր	60	10. Սոււեր	73
5. Գետ	66	11. Սաղ	85
6. Կամուրջ	66	12. Ծուխ	86

H A P M.
4-257

Հ Ո Ւ Ս Ա Բ Ե Ր

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ	30 Կ.
ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ	45 Կ.
ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ	55 Կ.
ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ	65 Կ.

Դիժե՛լ Դիֆլիս. Բեբուտովսկայ, № 25 Տ. Լիսիցիանու

2013

3668

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0062317

Apr.

4-257/a.

huff